

Luceafărul

Săptămânal de cultură editat de Fundația Luceafărul
Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

An XVI, Nr. 3 (792), Miercuri 6 februarie 2008
16 pagini, Preț: 2 lei

În acest număr:

Cronica literară

DAN
CRISTEA

Cartea de proză

FELIX
NICOLAU

Cartea de poezie

GABRIELA
GHEORGHIȘOR

*Reclama,
sufletul publicității*

DENIS
DINULESCU

Politica lui Bartleby

BOGDAN GHIU

*Dintre sute
de catarge*

CORINA
CATRINA

FELIX LUPU – UN PICTOR MAGIC

„Cu forță
creatoare,
Felix Lupu a
construit misterioase
sonorități și a
dezvăluit în sintagme
pure compoziții ce
par a fi paginile unor
cărți de istorie ce se
deschid una după
alta.”

Iolanda Malamen

**Oameni,
am viață!**

Proză de
Ștefania COȘOVEI

DE LA UNIUNEA
SCRIITORILOR

Scriptorul Cezar Ivănescu a adresat Președintelui USR următoarea scrisoare pe care o dăm publicității:

Domnule Președinte Subsemnatul Cezar Ivănescu, membru al Consiliului USR, vă rog să dispuneți ca Biroul de presă al USR să transmită publicațiilor românești notificarea care urmează.

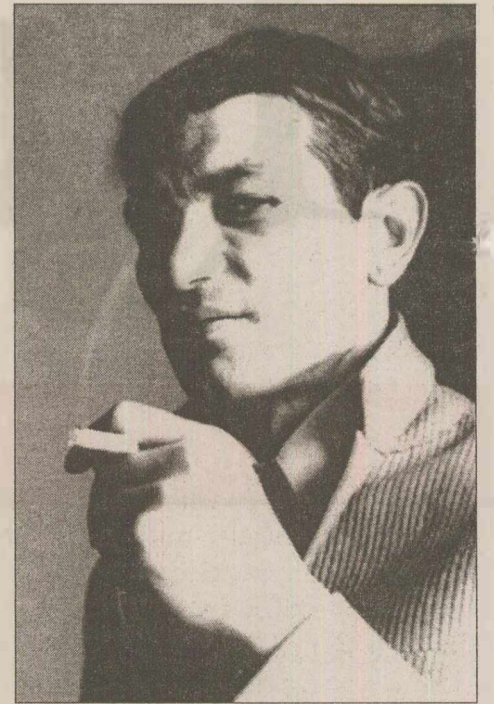
Conform hotărârii Consiliului USR, toți membrii din conducerea USR am făcut un demers oficial la CNSAS pentru a fi invitați să ne vedem dosarele din Arhivele Securității și pentru a primi o decizie oficială de colaborare sau noncolaborare cu fosta Securitate ca poliție politică. CNSAS, în

calitatea sa de organ abilitat al statului, nici nu m-a invitat să-mi văd dosarul și să fiu audiat, nici nu mi-a comunicat în mod oficial printr-o decizie, așa cum prevede legea, punctul său de vedere în ceea ce privește dosarul meu personal, lucru pe care îl cunoașteți pentru că toate comunicările se fac pe adresa USR și până în clipa de față nu am primit nimic din partea CNSAS. Cu toate acestea, începând de marți, 29.01.2008, ora 16, agenția de știri NewsIn, citând „surse din cadrul colegiului CNSAS” a difuzat știrea, pe care eu o consider „zvon calomnios”, conform căreia „Cezar Ivănescu a făcut poliție politică”. Trăind într-un stat democratic, de drept, consider că toate

organele statului trebuie să funcționeze conform dispozițiilor legale în baza cărora au fost instituite, inclusiv CNSAS care era obligat să transmită oficial decizia sa pentru a o putea contesta în termenul prevăzut de lege. Întrucât, repet, nu am primit oficial o decizie, anunț că, dacă nu voi primi pe adresa USR până joi, 7.02.2008, decizia respectivă, voi acționa în justiție Colegiul CNSAS, agenția de știri NewsIn, precum și toate publicațiile și persoanele care au colportat știrea pe care eu o calific drept „zvon calomnios”.

Cu cele mai nobile sentimente.
1.02.2008 București

Cezar Ivănescu

VINTILĂ CORBUL

Uniunea Scriitorilor din România, Asociația Scriitorilor București anunță cu tristețe încetarea din viață, la Paris, a scriitorului Vintilă Corbul, pe numele său real Vintilă Dumitru Corbul Economu-Popescu. Scriitorul Vintilă Corbul s-a născut la 26 mai 1916. A urmat cursurile Facultății de Drept și ale Facultății de Litere și Filozofie - secția Istorie. A fost judecător, apoi, în al doilea Război Mondial, locotenent de artilerie antiaeriană și pilot. După 1944 a fost exclus din magistratură și obligat să lucreze ca bibliotecar, muncitor necalificat și, ulterior, inginer la ICAB. Împreună cu soția sa, persecutată politic la rândul ei, începe să traducă literatură franceză și engleză. Fiind bolnav din cauza condițiilor de viață deosebit de grele, își reia preocupările literare din tinerețe și obține un mare succes de public cu romanele sale. Primul este *Idolii de aur* - Dinastia Sunderland-Beauclair, iar cel mai celebru *Căderea Constantinopolului*, ce îl va lansa definitiv. Romanele lui Vintilă Corbul, scrise singur sau în colaborare cu Eugen Burada, au cunoscut tiraje fantastice chiar pentru perioada

comunistă. Lucrările i-au fost traduse și în alte limbi și autorul a realizat și scenariile unor filme de mare succes între care *Nea Mărin miliardar* și *Un comisar acuză*. Vintilă Corbul a părăsit ilegal România în 1979, împreună cu Eugen Burada. S-a stabilit lângă Paris, unde a locuit pînă la moarte, continuînd să scrie literatură. Deși unul dintre autorii de best-sellers și a numeroase volume, situația sa politică l-a împiedecat pe Vintilă Corbul să fie membru al Uniunii Scriitorilor înainte de 1989, iar după revoluție vîrsta înaintată și exilul prelungit l-au făcut să nu solicite această calitate.

Ultima sa apariție editorială în România a fost romanul-frescă *Asediul Romei 1527* apărut în anul 2004 la Cartea Românească.

La dispariția sa Uniunea Scriitorilor din România, Asociația Scriitorilor București îi aduc omagiul cuvenit unui autor talentat și prolific, unul dintre cei care au cunoscut suferințele persecuției politice fără a abandona literatura. Prin încetarea din viață a lui Vintilă Corbul literatura română contemporană suferă o considerabilă pierdere.

VIRGIL BRĂDĂȚEANU

Uniunea Scriitorilor din România, Asociația Scriitorilor București anunță cu tristețe încetarea din viață a scriitorului Virgil Brădățeanu, distins teatrolog, istoric al teatrului românesc și profesor universitar de istoria teatrului.

Virgil Brădățeanu s-a născut la 4 martie 1927, la Suceava. S-a consacrat ca profesor al Institutului de Artă Teatrală, azi UNATC, unde a activat mai multe decenii. A predat cursuri de istoria dramaturgiei și istoria teatrului. A publicat

numeroase volume de istoria teatrului, monografii consacrate speciilor genului dramatic și istorii ale artei spectacolului în România. De asemenea, profesorul Virgil Brădățeanu a publicat monografii consacrate unor actori și regizori marcanti ai scenei românești. Activitatea sa susținută în slujba teatrului românesc s-a bucurat prin ani de prețuirea confrăților și studenților pe care i-a îndrumat.

Prin dispariția lui Virgil Brădățeanu, istoria literară, istoria teatrului și mișcarea noastră teatrală în general suferă o dureroasă pierdere.

Editura Fundației Luceafărul primește, în vederea editării, manuscrise ale autorilor români și străini în condiții financiare avantajoase și la standarde înalte de calitate.

Solicitanții se pot adresa direct redacției sau ne pot scrie pe e-mail-ul revistei.

FEBRUARIE

În luna februarie, mai mulți scriitori își aniversază ziua de naștere. Tuturor le dorim sănătate, viață lungă și operă nemuritoare!

- 1.02.1923 - Lia Crișan
- 1.02.1924 - Bianca Zamfirescu
- 1.02.1932 - Anatolie Paniș
- 1.02.1934 - Nicolae Breban
- 1.02.1936 - Nicolae Motoc
- 1.02.1944 - Petru Popescu
- 2.02.1940 - Adrian Anghelescu
- 3.02.1944 - Petre Anghel
- 4.02.1954 - Denisa Comănescu
- 5.02.1916 - Alexandru Baciuc
- 5.02.1936 - Ana Barbu
- 5.02.1952 - Monica Spiridon
- 5.02.1950 - Tudor Vasiliu
- 6.02.1916 - Gabriel Țepelea
- 7.02.1932 - Ion Acsan
- 7.02.1932 - Dan Hăulică
- 7.02.1936 - Adela Popescu
- 8.02.1952 - Constantin Severin (Constantin Lazarovici)
- 10.02.1942 - Dinu Mihai
- 11.02.1914 - Paul Alexandru Georgescu
- 11.02.1919 - Maria Rovana
- 11.02.1922 - Margareta Bărbuță
- 12.02.1930 - Teodor Vărgolici

Revista „Luceafărul” așază printre prioritățile politicii sale editoriale descoperirea și promovarea tinerelor talente din toate sectoarele creației literare: poezie, proză, dramaturgie, eseu, critică și istorie literară, reportaj etc.

Așteptăm, prin urmare, cu dragoste și interes încercările tuturor celor care cred că au ceva de spus în spațiul literaturii române de azi sau de mâine.

Corespondențele pot fi expediate pe adresa de e-mail a revistei sau pe aceea a redacției, de preferat în format electronic (CD, dischetă).

Toți cei care ni se adresează vor primi răspuns la *Poșta redacției*. Cele mai valoroase texte vor fi inserate în paginile „Luceafărului”, la rubrica

Dintre sute de catarge...

Autorii care doresc să aleagă echipa de critici a revistei „Luceafărul” pentru a le comenta cărțile recent apărute sunt invitați să le expedieze pe adresa redacției.

Rugăm, de asemenea, editurile din întreaga țară să ne trimită exemplare din cele mai noi volume de beletristică sau din alte domenii tipărite.

Luceafărul

Director: Dan CRISTEA
Redactor-șef: Horia GÂRBEA

Redacția: Simona GALAȚCHI, Gelu NEGREA, Stelian TĂBĂRAȘ

Concept layout: Adrian BALTAG - www.dtp-factory.ro
DTP: Ionela STANCIU

Revistă de cultură

Editor: Fundația Luceafărul

Apare săptămânal sub egida și cu sprijinul

Uniunii Scriitorilor din România

An XVI Nr. 1 (790), 23 ianuarie 2008

ISSN - 1220-627X

Marcă înregistrată OSIM nr. M 2002 02630

Art director: Mihai ZGONDOIU

Coordonator pre-press: Alexandru FARCAȘ

Administrație, difuzare: Eugen CRIȘAN

Tipărit la CROMOMAN

Adresa redacției: Calea Victoriei, nr. 133, București, sector 1

Tel.: (021)-212.79.94; Fax: (021)-312.96.93

email: fundatia_luceafarul@yahoo.com

www.fundatia_luceafarul.ro

Banca Comercială Română - Sucursala Sector 1, București

Cont Lei: RO17RNCB0072049692900001

Cont Euro: RO33RNCB0072049692900004, COD SWIFT: RNCB - ROBU

IMPORTANT! Colaboratorii ne pot trimite materiale doar în format electronic și culesse cu semne diacritice!

Reguli generale de corespondență cu redacția: Manuscrisele nesolicitate și nepublicate nu se înapoiază. Textele trimise către rubrica Poșta redacției vor purta pe plic mențiunea respectivă.

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu răspunde pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate. Revista LUCEAFĂRUL promovează diversitatea de opinii, iar responsabilitatea afirmărilor cuprinse în paginile sale aparține autorilor articolelor.

ANGOASĂ ȘI REVOLTĂ

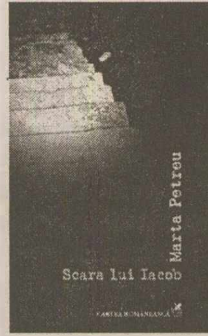
Cronica
literară
Dan Cristea

Într-un discurs poetic ferm, plin de agresivitate și răzvrătire ("dovada/ trufia/ forța mea de om cu pumnii ridicați spre cer"), Marta Petreu își clamează protestul metafizic față de un univers al indispoziției și insatisfacției. Cuvintele versurilor se rostogolesc într-un peisaj prin excelență arid, așa cum arată un colț de stâncă sau strada mare dintr-un film western, acolo unde, peste câteva clipe, va avea loc confruntarea decisivă, mortală. Doar câteva elemente, așadar, care sugerează absența, tăcerea, cerul vid, premoniția sumbră, violența. "Stau în fața elementelor ca-n fața unui pluton de execuție/ calculându-mi șansele/ pământ apă aer foc/ Stau înfricoșată stau verticală:/ n-o să fac față/ peste pragul ăsta n-o să trec niciodată" (*Pragul*). Imaginația poetei nu lucrează cu multe metafore, ci se oprește asupra unora esențiale, evocative pentru un peisaj interior caracterizat el însuși prin ariditate, metafore cum ar fi "soarele beznei" care "îmi arde corneea" și "îmi mângâie pielea" sau o "lună bătrână de metal" care sfășie ființa dinlăuntru. Preaplinul imagistic, în cazurile foarte rare când își face apariția în acest discurs poetic, merită a întoarce spatele armoniilor lumii, e legat de un preamult negativ, de o îndestulare și sațietate aflate în iminența morții. Astfel: "Se simte în aer duhoarea rece de fiară sătulă a toamnei" sau, în același poem: "Sub mătasea coaptă a bolții cerești sub stelele moarte/ invoc elementele:/ pământ aer lacrimi/ Și-atât.

Este evident faptul că relația poetei cu lumea, o lume care nu-i aparține și față de care se simte deopotrivă înfricoșată și înstrăinată, este departe de a fi una acceptabilă ori de a se purta în termeni cordiali. Dimpotrivă, pentru poetă, "inima lumii" tace, "înghetată și albă", iar "roza pură a lumii", pe care o cântă alții, cu atâta patimă și avânt, este un miracol de neaflat. Exponentă a revoltei, Marta Petreu vede o lume sleită, bătrână, asurzitoare, o întocmire a reciclării, în care n-ar putea exista decât aparența de noutate. Un *Psalm* ne scoate în față chipul acestei lumi rău create, care arată ca o vale a plângerii: "Unde vrei tu acolo este durerea/ iar carnea omenească se topește ca un snop de cânepă/ exact unde vrei tu/ Numai oasele luminează/ Unde vrei tu se întâmplă ceea ce vrei tu/ iar ceea ce este viu crește împlinindu-și moartea în celule/ Peste tot este împărăția ta/ adică durere/ peste tot este cadere sperlă însingurare// Aici sunt eu/ aicea am iubit/ în această lume ce nu-mi aparține/ Ca ploaia și ca iarba sunt/ dar luminată de conștiință// Unde vrei tu acolo este ceea ce răsădești tu în visele tale/ Plumbii timpului/ bucuria de a fi/ sfășierea de a fi/ îți aparțin// Aici sunt eu/ o femeie obosită/ ca tine după facere/ Aici sunt eu luminându-ți inutil ca un licurici/ urâtul" (p. 22). Lumea pe care o descrie în culori întunecate Marta Petreu, mai degrabă arătând ca un absurd teatru de păpuși sau precum un carnaval catastrofic, este, de fapt, o lume care a supraviețuit morții lui Dumnezeu. O "lume plină de zei", dar lipsită de divin și divinitate, în care, mai observă poeta, "nu există sens glorie mântuire". Nici

Marta PETREU *Scara lui Iacob*

Editura Cartea Românească,
București-2007, 87 pagini

nu s-ar putea explica altfel rugăciunea admirabilă cuprinsă în poemul *Rugăciune de vară*, recunoaștere a momentelor de comuniune și seninătate posibile în existență: "Luminează viața mea dă-i înțeles/ fii pavăza de zi și de noapte contra spaimei/ dă-mi întinericul de catifea al somnului fără coșmaruri/ dă trupului meu o zi fără durere/ și minții mele o zi fără angoase/ luminează-mă așa cu o bucurie senină/ ca după-amiaza asta răcoroasă de vară/ când oamenii umblă pe cer/ ca pe o stradă albastră ceva mai lungă/ și strict pietonală".

Spaima, coșmarurile somnului, durerea trupului, angoasele minții constituie nu altceva decât semne ale unei dezumanizări, ale unor scăpări de esență umană și, totodată, ale pierderii sensului originii divine ("amintirea paradisului/ când eu/ sunt de niciunde"). Cel care vorbește despre o lume bolnavă, înstrăinată este el însuși un înstrăinat, cineva a cărui inimă s-a închis, precum o casă de fier, cineva pentru care valori ca mila, răbdarea, umilința au dispărut (*Psalm*, p. 35). Alternând astfel exprimarea la persoana întâi cu cea la persoana a treia, subiectivul cu obiectivul, Marta Petreu se identifică cu vinovățiile, frustrările și remușcările sale, exprimându-și gândul că și-a greșit existența. Sursa răului, sursa negativă se găsește în ființa proprie. Această învinovățire hiperbolică de sine într-o lume deopotrivă vinovată, atitudine care se confundă practic cu expresionismul, reprezintă una din temele de poezie adevărată din lirica Martei Petreu. Metaforele spaimei ("spaima care mă leagănă mă alăptează"), metaforele singurătății ("Singură. Singură. Singură/ Eu stau ca un orb închisă în mine"), metaforele verticalității ("Perfectă îmi este singurătatea/ între negații și afirmații între da și ba/ trec/ ca pe sub un arc de triumph/ Eu însămi îmi sărbătoresc oho! gloria/ eu – amărăciunea") se combină în poeme puternice, obsesionale, revoltate și angoasante, din care nu puține sunt de reținut.

Marta Petreu este întotdeauna o poetă profundă atunci când abordează febra insuportabilă ("vuietul roșu al febrei") a unei intimități ardente, clocotitoare, care se consumă în sine: "Stau în mine ca-ntr-o vatră de jar/ stau în mine ca-ntr-o supă în clocot". Sau atunci când atinge fantasticul premonițiilor, așa cum

se întâmplă în versurile în care sosesc mesageri, "fără să înțeleg și fără să știu de unde tot vin"; în cele amintind de un "înger cu blană" sau de o arătare cu pene și gheare care poposește din beznă la fereastră ori în poemul mesagerului străin, venit de departe, care aduce cu el, îmbibate în carne, "depărtările necunoscutul neliniștea răul". Excelentă și originală poetă a sentimentului erotic, autoarea *Scării lui Iacob* aduce cu volumul de față și o poezie neașteptată în acest sens, dar nu mai puțin originală: poezia unei "inimi nemaiubitoare", ca și ipostaza indiferenței, a absenței dorinței. Adevăratul infern, pe care îl schițează versurile Martei Petreu, îl constituie astfel lipsa iubirii, "ziua a opta", cum spune poeta, momentul când: "Ea nu mai iubește ea nu mai leagănă nici un bărbat în somnul ei de adultă". În conflictul dintre lumină și beznă din versurile Martei Petreu, iubirea își ocupă locul ei precis, aproape de divin: "De câteva ori/ focul de artificii al sângelui meu a luminat beznele/ iar eu știu/ că iubirile mele ca niște coloane au sprijinit cerul și/ l-au făcut/ mai înalt/ Aproape divin".

Devenită memorie, iubirea inspiră poetei versuri și poeme tulburătoare, de mare tandrețe. Cum ar fi, de pildă, versurile din *Cântec de după-amiază* despre "trupul meu tânăr pe care nu mi-l mai amintesc/ pe care nu-l mai găsesc în pielea mea" sau descrierea dulce-amară a femeii de douăzeci și șase de ani: "Voi învinge – cânta/ carnea mea muritoare și-ndrăgostită îngerul timpului/ n-o va atinge/ câtă vreme iubesc/ tinerețe fără bătrânețe și viață fără durere/ va fi/ epiderma noastră moartea nu o s-o lingă/ nemuritori ca Adam și Eva înainte de a cunoaște/ vom fi. Dar noi vom ști// A avut și ea douăzeci și șase de ani bătuți pe muchie". Tema elegiacă, a lui *ubi sunt*, e retranscrisă, de asemenea, în inflexiuni convingătoare, în poemul *Roata*: "Sufletul meu încremenit e/ ca un lac de piatră// Unde sunt peșțisorii cei veseli cei argintii/ cei frumoși colorați ca o grădină botanică?/ unde sunt dorințele remușcările visul levănțica?/ cum vor țâșni/ ca niște păstrăvi-curcubeu iluziile?/ Unde sunt peșțisorii colorați voioși/ unde nălucile după care alergând buimacă/ am scos din roca vieții/ jerba cununa încoronarea?/ Și fata aceea subțire cu sâni tineri/ Unde s-au dus/ îngerii cruzi ca o adolescentă în flăcări?".

La această întrebare nostalgică poeta știe să răspundă cu demnitate: "Viațamoartea îmi dă lecții de artă brutală:/ ca pe toți/ ea mă sculptează mă șlefuește mă cântă mă scrie/ și-apoi mă bocește ca o țărancă/ Amin".

CRITICA LUNGIMII PURE

FELIX NICOLAU

Dreeditându-și romanul din 1984, *Intermezzo*. Aurora, Polirom, 2007, Marin Mincu dovedește că a trecut proba de foc a timpului mic, multe din paginile sale rămânând valabile și azi. Am scris „multe”, dar nu toate. Chiar și așa, în peste patru sute de pagini de roman-jurnal, „multe” tot înseamnă ceva, mai ales în condițiile în care viteza mutației valorilor estetice pare să sfideze orice radar. Pe porțiuni scurte și medii, Marin Mincu se arată a fi un prozator nervos, atent la detaliul semnificativ. Însă analizele lui duse la extrem tind să devină patetice, iar acțiunile descrise sunt adesea reflectate elitist, cifrat și nespectaculos. Jurnalul ținut de un adolescent este pus în paralel cu cel al unei adolescente. Firul roșu este atracția erotică și ambițiile social-culturale. S-a vorbit deja de influențe venite dinspre Anton Holban, Camil Petrescu, Gib Mihăescu, M. Eliade, Blecher, G. Papini, Nietzsche etc. Dacă ne gândim că discutăm despre caracterizarea personajelor și despre modul dialectic de a construi intriga, începem să ne îngrijorăm. Ce mai rămâne din tot acest eșafodaj masiv de pagini? Sincer să fiu, nu știu! Limpede e doar că avem de-a face cu un autor care nu se poate desface de obsesiile și orgoliile sale literare (nemaipomenit cum le anunță pe cele douămiiste). Și asta nu ar fi atât de supărător, pe cât este orbirea lui.

Slaba vedere aș zice că este o caracteristică a prozatorului român. Realitatea este înregistrată ca irealitate. Mimesisul este repudiat în proporție de 90% în favoarea analizei gestuale și psihologice, a descriptivismului static și a dialogului care sună mai mult ca un monolog interior academic. O uscăciune a simțirii care, vizând perfecțiunea romanescă și elevația, uită de viață. Până și furia ori sexualitatea sunt rafinate și în așa fel ambalate încât să poată fi plasate pe rafturile cele mai de sus ale unui magazin de lux. De unde și ruptura dintre autor și publicul cititor. Omul închis în bibliotecă nu mai face spectacol din acumulările sale, nu se mai aventurează pe drumurile Spaniei cu un lighenaș pe cap, nu-și mai apără viața mănăstirii de hoți cu un crucifix folosit pe post de țepă, cum făcea fratele Ioan. Marea spaimă a autorului modern este ridicolul, posibilitatea de a se înfățișa ca un actant obișnuit pe o scenă absurdă, dar bogată în conflicte și ciudățenii.

Și în ce privește tehnica se pot face apropieri de Cortázar ori Paul Georgescu, dar acestea nu sunt supărătoare. Marea artă e să știi cum să

nu plictisești cititorul, nelăsându-l, totodată, să se lăfăie într-o lectură sedentară. După mine, cea mai incitantă porțiune este chiar „un început posibil de roman”, adică un fel de introducere ce mizează pe scheme narative: „Se observă dâra de fum ce iese din țigara de foi ținută cam teatral între degete; el, personajul, e întors cu spatele la noi (care noi, se va întreba un critic chițibușar), ne ignorează total sau se prefăce că nu-și dă seama că îl privim, dar și noi îl ignorăm (ce, parcă n-am mai văzut noi d-ăștia care își tot dau aere la început, fac pe leii-paraleii, se ascund după tot felul de tertipuri, doar doar vor reuși să devină interesanți). Deodată se ridică (aici ar trebui descris la înfățișare, dar nu ne mai pierdem vremea, trecem peste acest procedeu atât de fumat) și se îndreaptă spre masă cu pași deciziși («ce va comite?»), se întreabă cititorul tradițional; «aoleu, acum o omoară!»), se va înfiora cu răsfăț cititorul tradițional). Deci autorul dă buzna în operă, îi fărâmă rama, își tachinează/spionează personajele, întrebându-se: „de ce să procedez ca acel autor atoateștiutor care se bagă mereu în vorbă și-ți suflă și ce n-a făcut personajul?” Trebuie să se uite peste umărul personajului ca să vadă și el ce se întâmplă. Culisele sunt mutate în avanscenă și spulberate sunt tabuurile omniscienței sau omniscienței selective. Totul pentru a transforma consumatorul de fiction ori de genuri ezoterice sau glossy într-un cititor cabrat, la pândă, capabil de jocul hermeneutic cu mărgelile de sticlă: „ce-am scris, am scris, acum nu mai pot schimba, rămâne la alegerea cititorului, că și așa prea le vrea pe toate mură-n gură, ia să-l punem noi să colaboreze, domnule, să participe și el la efortul scriiturii”. Interactivitatea narativă înseamnă și abandonarea descrierii, în fond o formă de pose-

La scriitorul român, mimesisul este repudiat în proporție de 90% în favoarea analizei gestuale și psihologice, a descriptivismului static și a dialogului care sună mai mult ca un monolog interior academic.

siune. De aceea se practică mai curând observația și deducția, dinamizând cadrul. Descriptorul devine de-scriptor, un intermediar, un negociator între personaj și cititor. Într-o cultură în care cel puțin filosofia a abolit relația de putere dintre subiectul cunoscător și obiectul de cunoscut, era firesc ca și autorul să devină debole, în sens de spontaneitate și capacitate de improvizație. Aproape că opera își dirijează autorul, iar nu invers. Personajele trebuie cunoscute de cititor și autor împreună: „nu este exclus ca personajul meu să fie un asasin, tocmai de aceea nu m-am dus la poliție să controlez fișa; nu vreau să-l cunosc înainte de a scrie, ci în timp ce scriu”. Bineînțeles că e

posibil ca păpușa de lemn să devină un Buratino insolent, paricid. Riscul este subînțeles: „mai bine mă substitui lui, îl distrug, îl scot din text, dar este la fel de posibil să mă distrugă el pe mine, să mă scoată afară din cameră, să mă dea pur și simplu afară pe scară, să mă huiduiască pe deasupra [...] și să-mi ia locul la masa de lucru și să scrie singur despre el însuși fără să se sinchisească de suferințele mele”. Minunată de-dinamizare a tehnicii narative! Păcat că e doar o uvertură fără mare legătură cu corpul operei sau operetei, ce-o fi: „dar de ce să fie un roman, poate fi orice altceva, un dosar de scrisori, o mapă de fotografii, biletele de la cunoștințe, jurnale intime sau mai puțin intime, simple note de lectură, collages din toate acestea la un loc”. Autorul își pregătește în mod subtil cititorul pentru ce va urma. Nu reușește să păcălească un comentator versat,

Autenticitatea introspecției ar fi absolut binevenită dacă nu s-ar continua pe mai mult, mult mai mult de două sute de pagini.

cum este Ioan Buduca, care se întreabă: „Acest *Intermezzo* care se autointitulează roman (sau acest roman care se autointitulează *Intermezzo*) ce este?”

Așa cum s-a spus deja, pseudo-romanul este o împletire de două jurnale, cel al studentului M., cu cel al studentei A. Jurnalul masculin conține elemente de Bildungsroman, tratând despre formația intelectuală. Cel feminin este instinctual și delirant. Ambele mi se par artificiale: unul la modul livresc, altul la modul demonstrativ-umoral.

Mai interesante sunt acele „pieri de sine” ale lui M, intrări în transă ce suspendă judecata și acutizează simțurile: „Mă lovește o duhoare grea provenind dintr-un amestec de căcat de porc, găinașuri de păsări domestice și lături ce se preling într-un râu de materie pestilențială, către gura de scurgere a canalului, aflată chiar în mijlocul străzii”. Asta în centrul capitalei. Pestilențialul citadin, de sorginte baudelairiană, este o marcă a celui ales, singurul capabil să se îngrețșeze de urâtul înconjurător. Puritatea este violentată și, în mod firesc, se întoarce asupra ei însăși: „Un om simplu e ființa cea mai fericită; el va fi zguduit descoperind mlaștina profundă a eului individual ce se vre exteriorizat în propria expresie”. Cartea este burdușită cu aceste considerații filosofante, resurse de luciditate camilpetresciene: „Conștiința aceasta exacerbată a propriei existențe m-a marcat din copilărie”. O „identitate sofisticată”, visătoare, cotrobăitoare de trecuturi familiale și onirică în felul celei cărtărăsciene: „A devenit pentru mine ceva de nelipsit, este aproape un viciu aceasta, să visez în fiecare noapte că zbor. Nu mă simt destul de odihnit dimineața, dacă n-am zburat destul pentru a mă apăra de o amenințare obscură”.

Autenticitatea introspecției ar fi absolut binevenită dacă nu s-ar continua pe mai mult, mult mai mult de două sute de pagini. Așa, impresia de profunzime ageră se transformă într-una de manierism psihologizant având ca glazură teribilismul unui adolescent cam miop.

TREI PROMOȚII

GABRIELA GHEORGHISOR

PRIN „CASA“ TĂIOASĂ A FIINȚEI

Absolventă a Universității Paris-Sorbonne, Paris IV, în prezent doctorandă în literatură comparată, poeta Linda Maria Baros este deja, la numai 26 de ani, autoarea mai multor volume de versuri, plus teatru, studii literare, traduceri. În Franța, recunoașterea ei literară s-a materializat în Premiul pentru vocație poetică al Fundației „Marcel Bleustein-Blanche“ (2004) și, recent, în prestigiosul Premiu Apollinaire, pentru *Casa din lame de ras*, publicat și la noi în 2006, la Editura Cartea Românească.

Deși congeneră cu tinerii „douămiiști“, Linda Maria Baros nu are nimic în comun cu ceea ce s-a numit „poezia secrețiilor feminine“ sau cu visceralitatea plebee, transpusă în pagină de carte. *Casa din lame de ras* conține un discurs poetic construit atent, cerebral, iar biografismul se de-

cantează într-un lirism al *sinelui*, din care eul nu răzbate decât accidental. Poeta își „zidește“, în și prin cuvinte, „casa“ tăioasă a ființei, aflată într-un echilibru fragil, precum „un palat din lame de ras“ „pe încheietura mâinii tale“ (*Prolog*). Construcția prinde consistență gradual, într-o serie de secvențe intitulate *Pragul, Ușa, Podeaua, Masa, Fereastra, Pereții și Casa*, iar întreprinderea necesită preparative, „dinaintea ușii trebuie să-ți găsești liniștea“ și se dovedește dificil-tuoasă, pentru că „nu e lucru ușor“ „să dezlegi nodul ușii“ (*Cheia fumega în ușă...*). În plus, drumul spre propria ființă poate fi primejdios, întrucât „casa plutește pe coașă de piatră a singurătății, / pe solzii ei cenușii, veninoși, înspicați“ (*Ușa are chip de pasăre*). Imaginea abruptă a singurătății face pandant cu sugestiile alienării, cu înucierea pe dinăuntru și cu tăcerea, cu pluitirea / plonjarea în hăul inconștientului, „acolo unde se-ntrupează întunericul“, securizată însă de „parașuta deschisă a tavanului“ (*Acolo unde se-nnoadă zidurile casei*). Solitudinea nu asigură totuși liniștea,

din moment ce ființa se află, inutil, în stare de asediu: „Pregătește desantul! / Trapa pentru musafiri! / Întinde lațuri! / Dă-ți cu sânge pe față, / ca și cum din artere ți-ar curge / măștile-africane ale nopților nedormite!“ (*În capcanele nărilor*). Impulsul retractil și resorbirea în „închisoarea“ *sinelui*, în zona de maximă securitate sunt contrapunctate adeseori de tentația deschiderii spre lume: „Sunt zile în care ai vrea să-ți faci loc / pe marginea ferestrei, să te plimbi liniștit, / cu ochii închiși, ca pe un pod hipnotic“ (*Q.H.S. (Zonă de maximă securitate)*). Însă mecanismele autocenzurii și automutilării funcționează neobosit: „Fiindcă poetului îi cresc colți uneori, / – lungi, ca de fiară. / Cu ei își despică în zori / pieptul. Și vena jugulară“ (*Pieptul și vena jugulară*), „Îmbraci îndelung cămașa pereților“ (*Cămașa de kevlar*), „Pereții te-au doborât până la urmă. / (...) alungit sub cuie, sub albi viziri ai / pereților, / scăpat din masticajul lor oțelită, de rect“ (*Leviția. Cuiele*), „Și cuibul mitralierei cu care tragi îndelung. / (...) tragi cu sete în tine“ (*Masca de gaze*), „Tu să te

legi zdravăn de pat, în diminețile cu rouă“ (*Cu sticla de benzină sub pernă*), „îți stingi / țigările adânc, apăsător, în carne“, „frângându-ți“, „între zăbrelele patului, / în ușă, sub bocanc, / tibie și peroneul“ (*De-amor și ciunură!*) ș.a. În ciuda rafinamentului stilistic, există multe imagini ale cruzimii în poezia din *Casa din lame de ras*, o preeminență a imaginarului sado-masochist, dar fără dimensiunea sexualității.

Din cauza scrierii despre sine ca despre un altul, volumul poetei sorboneze pare un „studiu la rece“ al tropismelor propriei ființe. „Casa“ de hârtie a Lindei Maria Baros are însă temelia solidă a „științei textului“ și, chiar dacă liniile riguroase puteau fi imblânzite cu mai multe supape de scurgere a emoției, construcția poetică rămâne rezistentă și valoroasă.

UN „ARHIVAR“ ATIPIC

multe ori în enigmatic, nu neapărat prin metaforizare, ci tocmai din cauza caracterului eliptic și a fracturării poemelor.

Încă din versurile inaugurale se deschide perspectiva sumbră a omului din est („a celui din orient“; „Sunt din est“ – se declară direct în altă parte), viețuind „între două epoci“ și într-o lume unde „moartea încă dă nume celor care anunță primăvara“, „vechiul drum spre sărbătoare“ nu mai poate fi invocat, „arta a murit ca un fulger“, „izvoarele au secat înainte de miezul nopților“ și „o uriașă confuzie a timpului“ foșnește pe hârtia de scris. Poezia devine (și) o formă de protest („să nu faci nimic decât să rescrii protestul / după ani și ani“ – *bani pentru drum*), însă unul nezmotos, cel mult ironic, în timp ce „alții s-ar cânta numai

pe ei înșiși“ (*stingere*), cu ochii acoperiți de vălurile narcisismului. Din notații răzlețe se încheagă totuși un climat spiritual recognoscibil: „fiecare avem atenția abătută / cred că munca sclavilor e chiar mersul cerului / numai lacrimi și mașinaria lumii perfect reglată / de o naivitate în creștere“; poezii sunt priviți precum nebunii, pentru că „și astăzi unii sunt împietriți pentru artiștii / care-au coborât / în lume“ (*celălalt sens*); se trăiește „din vertij în vertij“, în caruselul înșelător al veștilor care „par din țări străine“ (*mesaj așteptat*), într-„o țară unde se așteaptă schimbarea lumii“ și lumina se zbate în noroiul de pe străzi (*spațiul intermediar*); „dezastrele reușesc mai bine / sub lumina reflectoarelor“ (*vremea, sfârșitul*), lumea e „sufocată de texte“ (*corespon-*

dență), iar iluzia se caută „mai mult decât ieșirea de siguranță“ (*ieșirea de siguranță*). Poemul care încheie volumul clamează apocalipsa, întrucât „lumea aceasta nu poate fi reconstituită decât / de propria-i distrugere“ (*distrugerea lumii*).

Poetul se transformă într-un „arhivar“ atipic și subtil al fenomenelor vremii sale, a cărei povară o resimte dureros, purtând-o însă cu docilitate, de unde și metafora din titlul volumului. Ioan Vieru reușește performanța de a sugera atmosfera epocii actuale în versuri frânte, uneori stingeri ca niște inscripții, dar cu timbru specific.

CUVÂNTUL / „CÂNTUL“ SALVATOR

Volumul de versuri *Vârsta copacilor* (Editura Ramuri, Craiova, 2007) de Toma Grigorie trădează un spirit poetic grav, melancolizat și angoasat îndeosebi de trecerea timpului, ale cărei semne le observă, cvasi-blagian, și în viața naturii: „Cercurile se-ncercuiesc pe trupul / arborilor. Anii se însemnează pe ascuns / în carnea de lemn. / De unde a-nvățat pădurea / să-și numere zilele? / Poate la începutul lumii / arborii au fost oameni“ (*Vârsta copacilor*). Tema timpului și a condiției vremelnice a ființei umane domină întreg volumul, atitudinea eului liric oscilând permanent între lamentație și resemnare tristă.

Fără suflul amplu din poemele romantice, poetul meditează asupra raportului dintre timpul uman, „ceasul omului“ și timpul cosmic, care „îmbătrânește“ nedramatic pentru că „reînvie veșnic cu fiecare an, / precum fiul lui Dumnezeu“ (*Timpul*). Omul este privit, ca în ontologia heideggeriană, ca ființă-spre-moarte, condamnat fatal la pierire din momentul nașterii: „Nu zăresc nici un fir de lumină / printre grățiile sufletului în zeghe. / Condamnarea a căzut o dată cu / lama ghilotinei pornite / la tipătul mamei, / când m-a adus în lumină“ (*Căderea în gol*), ca o „limbă de clopot“, „bătând buza nașterii și buza morții“ (*Joc*) sau ca „pulberea ce se desprinde / de pe palmele zeului“ (*Pulberea de pe palmele zeului*). Viața este un carusel, „învârtindu-și roata prin țărână, prin cer“ (*Carousel*), iar în alte poeme, unele cu afluenți livrești, vag intertextuale, viziunea

capătă accente expresioniste: trec stafii pe „drumuri suprapuse“ care „se-ncolăcesc în jurul pământului“, „păsări înghețate cad / din zborul lor“, „pe ape plutesc în derivă corăbiile eșuate“ (*Moliile au ros lăna de aur*), viermii „își ascut iataganele“ (*Aud*), „plopilor se tânguie într-un dans nebunesc / sub pale de vânt muribunde“ (*Rugă*). Poetul caută salvarea îndreptându-și ochii spre cer sau identificând o punte în „luminița pe care o aprinde spiritul / într-o candelă metafizică“ (*O punte*).

„În marea trecere“, singurul mijloc de eternizare a clipei rămâne cuvântul, „încrustarea trăirii într-un vers“ (*Timpul din vers*) și înșelarea morții printr-o metaforă (*Să înșel moartea cu o metaforă*), pentru că „facerea lumii din litere“ e „mai reală decât cea din tină și sânge“ (*Cuvintele*), arta nefiind doar „un *mimesis* al vieții“, ci „o altă față a ei, /

privită dinspre Dumnezeu“ (*Acea fantasmă*). Cu „tentații de voyeur scrutând lumea / pe gaura cheii universului terestru“ (*Iluzii fluturând în drapele*), poetul trudește asupra cuvintelor, încercând să compună o „melodie semantică“ a existenței, să toarne „puțină muzică în cuvinte“ (*Cuiburi de soare*), astfel încât scrierea să devină cântec. Toma Grigorie scrie o poezie simplă, confesivă, expunându-și neliniștile și rarele pusee de optimism (*Optimism de primăvară*), convins că fantasmalele care-l stăpânesc pe artist reprezintă zelul dumnezeiesc, izvodit din dragoste de oameni.

SCRIITORII ȘI MARELE PUBLIC

GABRIEL CHIFU

În orice supermarket am merge, există și un spațiu destinat cărții. Iar acolo găsim cu ușurință standul unde sunt expuse titlurile cel mai bine vândute. În top, alături de Coelho și Dan Brown, descoperim și autori români: Cărtărescu, Paler, Liiceanu, Patapievicu, dar și Mihaela Rădulescu ori Mihai Găinușă. Prima constatare, văzând cât de amestecate sunt lucrurile, e una de o banalitate asumată: capricios este publicul, nepătruns este gustul său!

Ce îl face pe un autor român să se afle în atenția marelui public? Din păcate, nu sunt determinante calitățile strict literare ale cărților sale, ci notorietatea lui, felul în care el a reușit să se transforme într-o marcă pe care lumea o caută. Acest adevăr se verifică la autorii de ocazie, amintiți mai înainte, Mihaela Rădulescu ori Mihai Găinușă, ale căror titluri se vând fiindcă persoanele în cauză sunt știute de pe ecranul televizorului: simpatia pentru ei ca

personaje tv se transformă și se transferă asupra lor ca semnatori de texte literare. Dar se verifică și în cazul scriitorilor de vocație? Eseurile lui Patapievicu sau ale lui Liiceanu reprezintă lecturi cu un anume grad de dificultate, impun trepte de inițiere intelectuală, așadar se adresează unor cercuri restrânse de cunoscători, nu unor mase de diletanți entuziaști. Iar *Viața pe un peron* însemna, chiar și înainte de 1989 (când oferta de carte era mult mai săracă), o lectură destul de aridă, cum nici *Orbitor* nu e un text lejer, spre care zeci de mii de cititori să se năpustească pentru a se instala comod acolo, ca pe băncile unui stadion. Așadar nu cartea în sine aduce succesul, ci e vorba de o reputație construită în timp, de o însumare alambicată de însușiri, cele strict scriitoricești, dar și altele – o anume rectitudine a atitudinii publice, o anume capacitate de a induce încredere etc. Cred că e îndreptățit scepticismul: cumpărătorii acestor

volume nu sunt și cititorii lor; nu plăcerea lecturii i-a îndemnat pe acei oameni să scoată din buzunar bani ca să aibă cărțile cu pricina, ci altceva, ceva ce ține mai degrabă de sensul inefabil în care bate vântul... Oricum, dacă e să-mi dau cu părerea, aș zice că, în privința acestui top de scriitori români, intuiția publicului a funcționat fericit: faima și succesul sunt susținute de valoare! Slavă Domnului că scriitori români de anvergura lor au ajuns să intre în grațiile publicului. De dorit ar fi, desigur, ca lista de aleși să cuprindă și alte nume. La fel, de dorit ar fi ca publicul românesc să se adeverească mai preocupat de lectură, mai nuanțat, să arate mai multă imaginație în ce citește. Astfel, m-aș bucura să regăsesc între preferințele sale și poeți – căci, lucru comun, poezia română oferă celor curioși zone de o magică expresivitate. Aș putea să-mi susțin afirmația cu numeroase exemple. Mă voi opri aici la un titlu, *Băutorii de absent*, o

antologie care adună poemele semnate de cinci autori: Traian T. Coșovei, Nichita Danilov, Ion Mureșan, Ioan Es. Pop și Liviu Ioan Stoiciu. Fiecare dintre ei trasează convingător o cale vie a poeziei. De pildă, Ioan Es. Pop: cine citește cele patruzeci de poeme ale sale are imaginea unui poet neobișnuit de puternic – vizionar, dramatic, obsedat de marile teme pe care le pune în pagină înnoitor: „dacă n-aș fi fost silit să vorbesc,/ n-aș fi vorbit niciodată./ până la șase ani nu mi-au cerut-o/ și a fost bine, pentru că stăteam sub vorbire/ ca sub un clopot de fontă perfect ermetic./ ascundeam acolo o știință/ pe care, la șase ani, m-au silit să o pierd...” În final, ce să spun? Aș vrea ca publicul să fie pe măsura scriitorilor noștri de azi.

EXTRASEZON?

STELIAN TĂBĂRAȘ

Chiar dacă sedentarii se vor simți oripilați de această idee a antropologilor, se pare că turismul întrunește în esența lui nomadismul ancestral. Nomadismul a fost o nevoie irepresibilă a omului neolitic sau antic, sau chiar un instinct puternic, așa cum îl au păsările. Despre berze se spune că vin la noi odată cu ieșirea din hibernare a broaștelor. Dar locul de unde vin – Delta Nilului – este, în martie, în plină vară, în abundență de hrană... Atunci?

„Potențialul turistic” – deci, orizontul de atractivitate al „nomazilor” – este nu în primul rând natural, de relief, ci acela care aduce culturalizare, informare în mod plăcut. Pentru România, bogată în resurse turistice naturale, turismul cultural este cel care ar putea face să dispară noțiunea de „extrasezon”. Dar este el oare valorificat suficient, în toate zonele ce ar putea deveni turistice? Sunt valorificate suficient chiar și zonele turistice tradiționale, de pildă

litoralul? Sunt destul de puse în valoare cetățile Histria și Callatis sau apropierea de Delta? Cele mai multe lucruri s-ar putea obține din exploatarea publicitară a personalității lui Ovidiu: un fel de Fontana di Trevi dedicată autorului „Tristelor”, un „izvor al îndrăgostiților” legat de „ars amandi”... Muzeul de arheologie și istorie ar trebui repopulat cu exponatele de care a fost „jefuit prin anii șaptezeci”. La Hamangia s-ar putea realiza un grup statuar „Gânditorul” și „Femeie odihnindu-se”. Punctele viticole ale Dobrogei de est ar putea fi „animate” nu numai cu degustări de vinuri și brânzeturi dobrogene, ci ar putea fi folosite și pentru momente teatrale sau muzicale (nu neapărat populare). Arta plastică din Constanța poartă încă o amprentă provincială și muzeul a fost alcătuit aleatoriu, din donații. În condițiile unui confort sporit, așezămintele de sănătate (mai ales cele din Techirghiol) ar putea fi regândite laolaltă cu împrejurimile.

(S-a perpetuat ideea că omul care își caută sănătatea trebuie să fie ca un călugăr, fără distracții, cultură, excursii...).

Așteptăm să fie introdusă în circuitul turistic și cetatea Murighiol – o revelație a arheologilor români și greci –, atestată încă secolul al VII-lea înainte de Christos. Turismul arheologic este cu atât mai relaxant cu cât nu numai că stimulează pasiunea pentru trecut și obârșii, ci îndeamnă la meditație. El ar putea fi „împropătat” cu festivaluri și spectacole de teatru în amfiteatrele antice.

Muzeul din Mangalia „trebuie să revină acasă”! Acolo el este în contextul zidurilor, localitatea a fost pur și simplu forțată să renunțe la muzeul ei așezat chiar pe marginea plajei, lângă zidurile cetății Callatis. Și, pentru că veni vorba de Callatis, am văzut acum câțiva ani, pe lângă o vilă construită chiar pe jumătatea sitului istoric pentru un potentat al anilor 1970, niște chiupuri uriașe care,

luate la țintă de troglodiții noștri, au fost făcute zob. În jur, gunoaiie aruncate iresponsabil, eterna confuzie între o cetate istorică și... un WC public.

Cât despre târgul de carte anual litoralului, chiar dacă au existat intenții, el n-a fost suficient popularizat și poate că un astfel de târg ar trebui să dureze mai mult și să aibă mai multe momente de vârf. Bibliofilii ar putea fi atrași prin evenimente literare și artistice.

Reluarea curselor cu vapoarele costiere între Mangalia și Constanța (azi s-ar putea de la Vama Veche la Mangalia) ar putea fi o atracție turistică probabil rentabilă.

De asemenea, „turismul grădinilor” sau al parcurilor (încă destul de multe și frumoase în România) ar putea aduce milioane de vizitatori. În fond, parcurile, reproduceri ale Paradisului, ar putea fi înțelese în sensul lor mai profund... care ar fi și aducător de venituri.

Nocturne

ÎN CONTINUAREA UNEI DISCUȚII

Rubrica lui
Alexandru
George

Împrejurările reorganizării revistei *Luceafărul* m-au surprins într-un moment în care proiectasem o serie de articole cu titlul *De vorbă cu autorii* în care discutăm felurite probleme inspirate de ceea ce descopeream în presa literară curentă, începând cu însăși publicația la care colaboram. Nu am părăsit ideea – un fenomen tipic noii societăți libere, în care e bine ca reglarea să pară, chiar dacă nu e, o autoreglare. Problemele au rămas, cum se spune „de actualitate” și mie mi se par de interes general, justificând punerea lor în discuție.

Întreaga societate românească (pentru a nu vorbi, în termeni mai largi, de populația țării) are multe și variate motive de nemulțumire. Eliberarea de după decembrie '89 nu i-a adus automat fericirea, a dezamăgit-o uneori profund, i-a dezechilibrat chiar judecata. O ciudată amnezie a pus stăpânire pe mulți care, uitând suferințele trecutului de apoape o jumătate de veac, nu trăiesc nici un moment de fericire în noul regim pe care nu doar îl critică (fapt necesar, laudabil), dar îl consideră dezavantajos pentru ei în comparație cu celălalt „Înainte” era așa și pe dincolo, erai asigurată, puteai să te plimbi pe stradă, căci atotputernica poliție veghea (dar și te supraveghea), nu existau crime (pentru că erau ascunse cu cea mai mare grijă) nimeni nu fura (pentru că mizeria generală nu ispita riscul) populația țării creștea (printr-un atentat la adresa capitalului nostru biologic). Așadar, era bine.

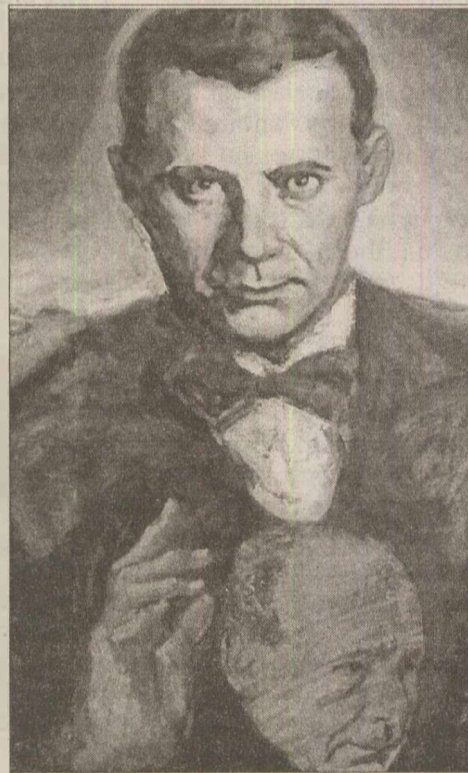
„Acum” nu mai poți merge pe stradă (din cauza milioanele de automobile care ne-au invadat. Dar care sunt proprietatea unor compatrioți de-ai noștri), nimeni nu mai poate „obține” o locuință pentru că milioane de români au cumpărat apartamente, case, vile la prețuri exorbitante. Gigantice supermarketuri își varsă pe piață cu nonșalanță mărfuri costisitoare (pe care le cumpără nefericiții noștri români, dovedindu-se că sunt totuși clienți).

„Înainte” aveam succese sportive care au uimit lumea (dar nimeni nu a reținut că Nadia Comăneci, copilul minune al performanțelor sportive în regimul Ceaușescu, a fugit din țară după ce colega ei mai puțin adorată Teodora Ungureanu făcuse același lucru mai înainte). Cultura e la pământ (deși numărul cărților editate a crescut fabulos), învățământul este într-o veșnică și incurabilă criză, deși numărul universităților a ajuns la inverosimil, și așa mai departe.

Mă opresc totuși aici, limitând discuția la domeniul literar, unde se pare că trăim o adevărată tragedie. Se

vede acum că, scăpați din „lagăr”, unde avuseseră un regim favorizat în raport cu cetățenii de rând, scriitorii au fost siliți de dura realitate să se întoarcă și să se satisfacă într-un țarc. Scriitorii români nu sunt exportabili și nu avem o literatură de mulți invidiabilă, așa cum conchidea G. Călinescu în finalul Istoriei... sale, în 1941, într-unul din cele mai acute momente ale fantezismului său bineștiut.

Oare cine ne-o fi invidiat vreodată pentru literatura noastră? Poate în vremurile fericite ale comunismului,

atunci când triumfăm cu *Mitrea Cocor* iar *Desculț* străbătea continentele? În timp ce de o glorie mai modestă beneficia *Pasărea furtunii* de Petru Dimitriu? Nimeni nu mai vorbește de ele, cum nici de *Surâsul Hiroșimei* al lui Eugen Jebeleanu, dar nici de atâtea și atâtea succese ale creației noastre lirice. Și totuși, până în clipa de față, vezi cum cărturari serioși fac liste și clasamente pentru Premiul Nobel, sugerând că noi (poporul, dar mai ales guvernul) nu facem nimic pentru a-i impune acolo unde noi suntem siguri că merită.

Mai trebuie însă să o recunoască și alții; or, „globalizarea” parcă ne-a depărtat și mai mult de țintă, sporind până la dezolare numărul concurenților.

Or, în cazul relativ special al scriitorilor de limbă română, aceștia au un termen de comparat și de invidiat: ceilalți producători de bunuri simbolice: sculptori și arhitecți, compozitori muzicali sau pictori, oameni

de teatru care pot fi evaluați în Occident după standardele de acolo. Un dansator sau un cântăreț sunt mai aproape de un sportiv de performanță, de un maestru în tragerea cu arcul, un boxer sau un schior decât noi, urmașii lui Enăchiță Văcărescu.

Dar orice comparație sau evaluare a fenomenelor culturale din comunism trebuie să țină seama că acest regim a falsificat criteriile după propriile interese, ducând la rezultate nefericite, pentru că el s-a dovedit în final, dar și pe parcurs, absurd. Programul lui „naționalist”, accentuat până la grotesc de Ceaușescu, reprezintă din punct de vedere cultural totala contrazicere cu ceea ce același partid a preconizat în perioada Terorii și apoi în cea a dezghețului de sub Dej. Într-un fel au fost tratați scriitorii în prima și cu totul altfel în ultima, când a dominat disprețul, nu teama și voința de a-i capta. Dar și înainte de căderea comunismului Uniunea Scriitorilor păstra unele privilegii, cu sabia lui Damokles asupra capului, așadar cu perspectiva de a fi desființată peste noapte.

Sectorul cel mai lovit de furia distrugătoare a acelor noi „conducători” a fost învățământul, cercetarea fundamentală, dar și universitățile dublate de echivalente „școli” de partid, în genere învățământul politic fiind o formă de intoxicare la fel de pernicioasă ca și vechiul dogmatism rigid al stalinismului. Numai că nici acesta la timpul său nu fusese acceptat din convingere, ci din calcul, dacă excepțăm câțiva fanatici „comuniști convinși” și dușmani declarați ai poporului român precum Leonte Răutu sau soții Chișinevski, nimeni nu a crezut în virtuțile creatoare ale noului regim. Au pândit momentul când se întrezărea o schimbare și voiau la rândul lor să schimbe câte ceva, dar mai ales să atenueze absurditățile programului prin amânări, lipsă de zel etc. Așa se face că ori de câte ori Partidul ceda din rigiditate, prin porțița abia deschisă năvăleau gata pregătiți să profite un

**Oare cine ne-o fi invidiat
vreodată pentru literatura
noastră? [...] Cărturari
serioși fac liste și clasamente
pentru Premiul Nobel,
sugerând că noi (poporul,
dar mai ales guvernul) nu
facem nimic pentru a-i
impune acolo unde noi
suntem siguri că merită.**

număr neașteptat de mare de adepți ai noii „lumi” și rezultatele erau mereu ireversibile, până la a se dovedi că linia aceasta nici nu mai era de luat în seamă, pentru că însumează un șir întreg de contradicții. Ceea ce a apărut mai ales după mijlocul anilor '60, pentru ca, nu mult mai târziu, să fie recunoscut tacit fenomenul „rezistenței prin cultură”, o realitate indestructibilă având la bază sciziunea în viața culturală a conștiințelor care se păstrează întrucâtva împotriva declarațiilor oficiale și chiar a propriilor declarații.

În afară de aceasta, se accentuează un proces care în regim de libertate are altă explicație și altă semnificație: insularizarea, închegarea unor grupuscule de scriitori prea puțin numeroși pentru a fi scotiiți o primejdie, ba în jurul unei reviste cu o oarecare ținută mai demnă, ba în cadrul unui cenaclu, ba în jurul unui mentor universitar, în fine, un institut de cercetări unde te întâlneai cu spiritul adevăratei științe (și acestea au fost treptat sufocate, ba chiar interzise, dar au reapărut ca un act spontan cu serii noi de scriitori, căci erau o expresie a vieții și nu se defindeau de la început ca un dublet al formelor oficiale. În ultimii ani ai comunismului, tinerii erau, în ochii paznicilor de Partid ai lagărului, cei mai periculoși necunoscuți.

La căderea comunismului totul apărea ca un tablou eteroclit cu tot zelul de siguranță într-o adevărată harababură, inexplicabilă ca produs al unei politici așa de sigur unidirecționate. Cine (eventual un străin) care ar examina listele de cărți apărute, bibliografiile, cataloagele de bibliotecă n-ar putea găsi un numitor comun și s-ar întreba ce fel de regim a fost acesta care îngăduia să apară unele cărți cu totul contrarii concepțiilor sale și excludea din patrimoniul național zeci de autori, uneori formați și afirmați sub controlul său?

Voi încheia revenind la un unic exemplu pe care l-am mai dat, pentru că în amre măsură mi-a influențat existența ca om și ca scriitor: traducerile, făcute sistematic în cantități enorme, în condiții superioare celor din trecut. Prin Editura Politică, apoi Științifică, dar mai ales prin editura Univers, publicul (comunist!) românesc a primit otrava unui Freud, unui Karl Popper, unui Heidegger și Jaspers, unui Toynbee sau Ștefan Lupășcu, ba chiar a unor Unamuno și Ortega y Gasset, scriitori uneori de gândire politică, a căror simplă menționare „mai înainte” era interzisă și „încă mai înainte” lectura te ducea la pușcărie.

(va urma)

Grigore Colțeanu părea un om blând, liniștit și disciplinat, mai ales după ce ispășise doi ani de detenție pentru furtul unor cabluri de cupru. Susținea că procesul lui a fost unul politic, înscenat de organele de anchetă, și că presa îi făcuse cel mai mare rău.

Posesor a cinci ghivece cu asparagus, treizeci de pisici și o butelie de aragaz montată necorespunzător, Colțeanu dorea să se adreseze instanțelor juridice internaționale, să i se facă dreptate, să fie reabilitat! Din când în când, ieșea pe balcon, terorizându-și vecinii: „Merg până la Haga, la Tribunalul Internațional!”. Nu i se răspundea, fiindcă vecinii lui Grigore Colțeanu erau pur și simplu indiferenți. Adică omul nostru nici nu avea vecini, numai pe Carpanac, fost ofițer de artilerie ce rămăsese fără auz într-o aplicație în munți. De când se pensionase pe caz de boală, Carpanac se țâcănise de tot, lua *diazepam* cu țuică, se încurcase cu una, surdomută și bețivă, își bea pensiile și se păruia în mare liniște. În fiecare dimineață o lua de la capăt.

De fapt, Colțeanu fusese acuzat și de viol, dar se răzgândise în ultimul moment, alegând cablurile de cupru, mai ușor de valorificat. De-aiă procesul durase doi ani, sau poate trei, pentru că nu știau unde să-l încadreze. După alți doi ani de dat cu târnăcopul în pământul roditor al patriei, fusese eliberat, dar istoria cu violul nu se uitase, era bănuț de toți, privit cu suspiciune, hulit, înjurat, scuipat de comunitate. Așa că se dedicase pisicilor, spre disperarea lui Carpanac, surdul, care, după o discuție scurtă, dar eficientă cu fostul violator, se apucase să tragă în biete feline cu pușca pe care nu o predase la unitate înainte să se pensioneze pe caz de boală. Ba, în unele seri cu lună plină, când se termina țuica, îl mai lua în cătarea puștii și pe Colțeanu, doar așa, ca să-i știe respectul și să mai termine dracului o dată cu afacerea cu pisici!

◆ **Diminețile, se îmbătau la pizzerie.** Grigore Colțeanu sosea întotdeauna primul, călare pe bicicleta cu portbagaj, adică un coș de plastic furat din cine știe ce alimentară, plin cu pui de pisică. Își rezema bicicleta de gardul de sârmă al pizzeriei, după care verifica starea panerului: îi număra, îi mângâia, îi pupa și le șoptea tandru în puful urechilor: „Pupe tata pă ele, azi vă vând pe toate!”. Apoi intra în local și se așeza întotdeauna, dar întotdeauna sub televizorul ce zăcea spânzurat de două bare de fier.

La cealaltă masă, se așeza Carpanac, fostul ofițer de artilerie, mahmur și indiferent. Nu saluta pe nimeni. Se îmbăta repede, cu privirea în paharul de votcă. Uneori, când rămânea fără argumente, urla după chelneriță, o țigancă știrbă, cu tenul ciupit de vărsat de vânt și brăzdat de urmele unui cuțit mănuit cu oarecare profesionalism: „Auzi, păpușo, mai adă una, cu gheață!... Hai, cioră, mai repede, că n-am timp!”. Și începea să-și urle amintirile, căci Carpanac se hrănea din amintiri, le mușca și le digera. Poate de aceea mergea atât de des la closet...

◆ **După-amiaza, orașul se întuneca** de venirea bruscă a corbilor. Erau înfometaji, de vreme ce începuseră să atace bătrânii și copiii. Colțeanu se suia pe bicicletă și se căra acasă, să-și pună la adăpost puii de pisică. La scurt timp, apărea și surdul, își încărcă pușca din dotare și începea vânătoarea de corbi. Era un sentiment de nedescris: Pisicile miorlăiau,

ascunzându-se din calea negrelor înaripate, Carpanac trăgea ca la Verdun, nimerind mai mult în vrăbii ori în cururile trecătorilor imprudenți, aflați din greșeală la locul faptei, în timp ce Colțeanu, cu o pisică în brațe, înjura și aduna mortăciunile. Cina pisicilor era asigurată.

Acțiunea lor se dovedi în scurtă vreme ineficientă. Corbii se înmulțeau, creșteau cazurile de copii răniți... se zvonea că două babe fuseseră găsite moarte pe câmp, pline de răni, cu țestele însângerate, fără ochi, dar și fără portofele. Nu putea fi vorba decât despre corbi! Așa că cei doi înființară un comitet, se adresară presei, organelor locale, sollicitară ajutorul organizațiilor de protecție a animalelor, se devotară în întregime acțiunii de stârpire a corbilor. Grigore Colțeanu avea atribuții pe care nici el nu le știa prea bine. Când era întrebat de reporterii unor televiziuni obscure, răspundea absent: „Da, da, corbii sunt o problemă pentru comunitate! Să-i stârpim, să-i nimicim!”. Cam atât dura discursul lui Colțeanu.

Dar ce îl îngrijora cel mai mult pe fostul pușcăriaș era că pe brațele vecinului său, Carpanac, crescuseră niște pene negre, lucioase, din ce în ce mai viguroase. Surdomuta îl programă la un dermatolog, dar acela se arătă sincer neajutorat în fața acestei anomalii genetice. Fostul ofițer de artilerie nu se îngrijoră.

Peste oraș trecu încă o iarnă cu corbi, iar în primăvară Carpanac își luă zborul și nu mai apăru în această poveste decât în țările calde, adică la final.

◆ **Augustin luptase în războiul civil** din Spania, apoi ostenise în Sahara, Libia, Egipt etc. – cel puțin așa povestește la pizzerie. Se alesese cu o medalie și, întors în țara lui, cu o condamnare la ocnă fiindcă fusese considerat „facist”. Când regimul politic a dat semne că iese din putrefacția ideologică, Augustin este eliberat, cu condiția să colaboreze cu Securitatea Statului. Sub acoperire, primește în administrare un cinematograf și un nume de cod: **Corbul**. Are subordonați: proiecționisti care schimbă bobinele și femeii de serviciu pe care le trimite să cumpere votcă pe banii rezultați din vânzarea pe sub mână a билетelor. Și, cum e la mare modă filmul **Vagabondul**, cu Raj Kapoor, afacerea prosperă.

Câțiva ani duce o viață tihnită în biroul său capitonat cu pluș mov, unde, după proiecții, târziu în noapte, se încing niște chefuri pe cînste. Aia de la Securitate încep să-l cheme din ce în ce mai rar pentru simplu motiv că vin ei în cinematograful lui Augustin, unde se consumă numai votcă rusească, originală, cu etichetă neagră. Beau milițienește, plâng la filme și înjură regimu'. Unii dintre ofițerii de securitate se apucă să scrie versuri, pentru că în biroul lui Augustin e o atmosferă creativă!

Tumultoasa existență a lui Augustin ia o întorsătură nefavorabilă o dată cu schimbarea regimului politic: pierde cinematograful și are un lamentabil eșec sentimental, despre care nu vorbește niciodată la pizzerie. Se aruncă orbește în brațele sticlelor de votcă și ale paranormalului, scoate o revistă de mare succes, apoi creează un post de televiziune cu audiență națională. Proaspăt însurat, își bate nevasta până o bagă în spital, după care devine analist politic, este sollicitat de toate posturile de radio și televiziune să-și dea cu părerea în orice domeniu de activitate, tipărește, pe banii lui, vreo două-trei cărți în care demască fostul

OAMENI,

ȘTEFANIA COȘOVEI

regim de tristă amintire, care i-a distrus sistemul de valori morale și estetice, l-a privat de libertatea de expresie, inclusiv pe aia cu care, pe vremuri, bea votcă rusească originală, cu etichetă neagră. Lamentabilă eșuare pe plaja compromisurilor!

◆ **Într-o zi de primăvară**, Augustin o cunoaște pe Luiza. Nici el, nici ea nu erau destul de beți pe terasa unde li s-au întâlnit destinele. În fața unor pahare, își mărturisesc amănunte legate de trecut, același suspect și îndoielnic trecut. Cât despre compromisuri, nici un cuvânt! Bagajul tehnic de explicații și vrăjeli al lui Augustin pare epuizat, dar Luiza nu cedează.

În ring, adică la masă, apare și Grigore Colțeanu, care se poartă cu Luiza de parcă ar cunoaște-o de mult, e ocrotitor și prevenitor, dar reținut în complimente. Augustin vine cu argumente proaspete – un portofel plin pe care-l scoate ostentativ pe masă, pretextând nota de plată ori întrebând dacă cineva mai servește ceva, poate doamna Luiza dorește o prăjitură, o citronadă. Trecut prin multe, trubadur întârziat, plin de farmec nocturn, cavalier al nopților pierdute, al matineelor risipite în alcool, Augustin pare convingător în sacoul său asortat cu pantalonii în dungă și cu pantofii lui mar-bine lustruiți cu crema cumpărată chiar în acea dimineață.

Luiza mai ezită câteva minute, după care are un moment de luciditate sterilă: toată viața s-a balansat într-o eternă ezitare. Așa că, acceptă resemnată avansurile lui Augustin.

Abia peste șase luni, bine înveteșită, avea să regrete. Urmează o tentativă eșuată de suicid, dar nimeni nu-i plânge de milă, așa că Luiza se hotărăște să deschidă o galerie particulară de pictură abstractă. De la distanță, Augustin o sponsorizează în tăcere, se simte obligat, dar nu vrea să fie implicat, pentru că relația lor este pe terminate. Și asta numai datorită lui Colțeanu, care în tot acest timp le-a dat târcoale, s-a insinuat între ei, pisicindu-se, pretextând că este răspunzător de soarta Luizei, că n-o poate lăsa pe mâna oricui, mai ales pe mâinile murdare ale unuia care n-a făcut mare lucru la viața lui, un ratat, un fost turnător, fost analist politic, fost... și „facist” pe deasupra!

Încă vreo doi ani, Luiza prosperă, prinde niște contracte în străinătate, dar acolo lucrurile nu-i merg prea bine din pricina concurenței magrebiilor. Întoarsă în țară, se dedică gastronomiei, adică deschide o pizzerie care merge bine, mai ales de pe urma celor patru-cinci curve ale cartierului aducătoare de clienți babani.

Când se îmbată crunt, Colțeanu îi telefonează lui Augustin, reproșându-i că mănâncă pe gratis la pizzeria Luizei, că a nenorocit-o pe-aia, că din cauza lui se află în pragul falimentului!

AM VIAȚĂ!

Reclama,
sufletul
publicității

Că nici pisicile lui, cele treizeci, pe care le are în îngrijire, nu mai profită măcar de-o bucătică de cârnat din bucătăria curvei aleia, nerecunosătoarea Luiza. „Toată viața ta e un imens compromis, băi, Augustine! Mă cac pe conturile tale din bancă și pe trecutul tău dubios! Nici de informator n-ai fost bun, că nu erai punctual, de-aia ți-au luat toate atribuțiunile, că turnai prea târziu, după ce se afla totul... mi-a zis mie ăla...” – se auzea hămăind în telefon, Grigore Colțeanu, violatorul nedovedit.

Adevărul este că Augustin mănâncă zdravăn, sănătos și pe gratis, la pizzeria Luizei. Deh, compromisiunile trecutului se cer hrănite, îndestulate, ca să tacă! Așa că fostul turnător mestecă în tihnă, privind campionatul mondial de fotbal la televizorul spânzurat de perete.

În pauza dintre meciuri, apare Grigore Colțeanu din ce în ce mai slab și mai jigărit, semănând cu un imens cotoi de streășină. Se plimbă printre mese și își miaună nevinovăția, încercând să-i convingă pe toți de nedreptatea ce i s-a făcut în justiție. A fost acuzat pe baza unei simple mărturii, semnate de unul, un turnător, actualmente analist politic, cu mânuța lui! O să se adreseze Tribunalului de la Haga!

După care, se așează chiar sub televizor și îl privește minute întregi, în tăcere, pe Augustin. Apoi se dezlănțuie:

- A fost un proces cu conotații politice! N-am futut-o, băi, înțelegi, mi-a făcut o înscenare!

- Cine ți-a făcut-o? – mârâie Augustin fără să-l privească pe Colțeanu.

- Aia! Cică am încălecat-o deasupra chiu-vetei, dar la reconstituire, la anchetă, mă rog, s-a dovedit că în casa ei nu se afla nici o chiuvetă! Înscenare pe față! Mi-au făcut-o prietenii, Augustine, corbii de la cinematograful, ăia cu care vedeai tu filme rusești în timp ce regulați curve de la Lido...

Augustin mestecă liniștit, privește meciul și mai cere câte un pahar de apă minerală. Plată. E iute pizza Luizei...

- Te faci că nu auzi, Augustine, ai?! Duci o viață solitară, subtilă, lipsită de riscuri? Nu te mai încurci!?

- Nu. Nu mă mai încurc! M-am retras din toate combinațiile! Luiza, adă, dragă, și tu un vin, că ne-am săturat de apă... Și trimite-l p-ăla după un pachet de țigări americane!

- De unde ai atâtia bani pă tine, bă, Augustine? – face Grigore Colțeanu rânjind știrb.

- Mi-am înscenat moartea! Gata, nu mai exist, înțelegi? Adio cazier, adio arest la domiciliu, adio dosar! M-a costat ceva, dar sunt erou al Revoluției, căzut în luptă! Mi-am pierdut urma! Am lespede de marmură! Martir, băi, Colțene, cu certificat! Pe când tu? Ce-ai făcut, băi? – râgâie sătul și obraznic Augustin, turnându-și primul pahar de vin.

- Păi, cum adică? Ce-am făcut? – încearcă și Colțeanu, în timp ce întinde mâna la sticla proaspătului martir.

- Te-ai căcat pe tine! Și, unde, în pușcărie?! Zii, bă, nu-ți îngreuna situația, chiar ai violat-o?

- Nu, nu, ți-am mai spus, era vorba despre niște sârmă de cupru, că am avut de-ales!

- Ai avut de ales pe dracu', că te-a identificat aia, violata! Sor-ta, băi! Te-a identificat la anchetă! Fir-ar cuprul mă-tii al dracului, ce vorbim noi aici?!

- Stai, măi, Augustine, că nu e așa! Ești nebun, nu știi că am un frate geamăn, care să evadat de la ospiciu? L-au dat și la ziar, frumos, pă prima pagină! Nu mă confunda!

- Nu cred eu că era ăla, că nu-l ducea mintea, se mai calmează Augustin. Nu făcea ăla chestii de-astea! Nici n-avea timp, că îl internau și îl sedau mereu, îi dădeau pastile. Păi, de la pastilele alea nu mai ai nici un chef, măi Colțene! Ți se taie cheful! Eu cred că tu ai violat-o pe sor-ta!

- Nu, nu, că pe el l-a identificat aia, după poze. I-au arătat un album întreg, dar eu nu aveam poza la ei, că încă nu...

Timpul trece greu, în ritmul ventilatoarelor ce plimbă aerul cald dinspre cuptoarele bine mirositoare, înspre closetul pizzeriei, unde chelnerița spală faianța cu aceeași perie cu care, mai devreme, curăța tigăile.

Augustin, stăpân pe situație, se tot șterge pe față cu o imensă batistă albă. Își aprinde o țigară și, privind tot în ecranul televizorului, reia conversația:

- Ar trebui să fii informat cum se comportă ăia în pușcărie cu violatorii...

- Luizo, mai adu-i lu' ăsta o sticlă de vin, că o plătesc eu acum, pe loc, din banii pisicilor! – se pomenește urlând, Colțeanu. Pentru unchiu', Dumnezeu să-l odihnească! Și pentru vecinu' Carpanac! Și pentru corbii de la cinematograful! Să fie de sufletul lor!

- Bogdaproste, face Augustin, umplându-și paharul și vărsând demagogic pe dalele de ciment ale localului.

Sub televizorul afumat din pizzeria Luizei, cei doi, Colțeanu și Augustin, sunt la a douăsprezecea sticlă de vin. Beau în tăcere și se caută din priviri. Augustin, mai prudent și mai treaz, scoate din buzunar un briceag, pe care îl ține într-o mână, pe sub masă. Cu cealaltă, soarbe din paharul de vin:

- Spune, bă, cinstit, că nu ne mai aude nimeni, tu ai violat-o pe sor-ta?

- Nu, Augustine, ți-am mai spus, era vorba de sârmă, un colac de sârmă...

- Ce sârmă, băi, că mi-a spus aia, tu ai fost primul...

- Ba nu, că în perioada aia făceam muncă pentru comunitate, mă prinseseră cu o amendă neplătită...

- Pe tren!

- Da! De unde știi?

- Păi, e alibiul perfect, ce mama dracului, ai dat să scapi!

- Am acte doveditoare, nu se pune problema...

- Hai, Colțene, mărturisește, ai violat-o?

- Nu, ce paștele mă-tii, ți-am mai spus că nu!

- Nu?

- Nu!!!

- Bine, bă! Hai, că a venit momentul adevărului! Luiza! Luizo, tată, ia spune-ne tu, acum, pe loc, cum a fost?

Ventilatorul se oprește brusc. O căldură apăsătoare, umedă și densă, coboară peste masa celor trei. Luiza traversează cu pași nesiguri pizzeria și se oprește la masa celor doi. Își aprinde o țigară, ia o înghițitură zdravănă din paharul lui Augustin, apoi se uită absentă în tavan:

- Nu mai țin minte, Augustine, că era întuneric și erați prea mulți!

Afară, orașul se lasă pradă corbilor.

TOP FIVE

DENIS DINULESCU

LOCUL 1. WINTERFRESH. Câteva perechi se sărută de zor. Mai întâi niște tineri. Ea e brunetă, el așijdrea. Sunt la o ceașcă de cafea. Se pupă ei ce se pupă, dar ea gândește: O avea bani? Așa mi-a zis mama, să iau unul cu bani. A doua pereche se sărută într-un birou. El gândește: Dacă n-are zestre, n-o iau. A treia pereche se pupă nu știm unde. Amândoi gândesc într-un glas: Dacă nu-mi plătește întreținerea, mă supăr. Apoi, răsturnare de situație. Aflăm că ei nu se pupă din dragoste sau alte simțăminte înălțătoare, ci pentru că mestecă guma Winterfresh, rece ca gheața. **Nota 7, 33.**

Motivația juriului: Pentru că propovăduiește dragostea și înțelegerea dintre oameni în anotimpul rece.

LOCUL 2. MODAFEN. Într-un hangar sau studio ceva, un nene se răstește cu foc la altul, mai tânăr, așezat pe o canapea. Ceva de genul: Bă, treci la treabă, toată lumea muncește, numai tu nu. Te plătesc degeaba. Tânărul de pe canapea nimic. În fundal vedem fel de fel de oameni muncind îndrăcit. La un moment dat, doi dintre ei aduc un dulap pe care scrie Modafen. Brusc, tânărul de pe canapea se însuflețește, capătă culori umane în obraji, se repede la uriașul dulap, îl deschide și ia de acolo o pastilă, pentru că știe că Modafenul vindecă gripa. Așa și e, gripa este alungată numai de cânt, iar tânărul poate începe munca. Nu vedem asta însă. **Nota 7, 01.**

Motivația juriului: Pentru că exemplifică grăitor proverbul românesc: Când trece dulapul, ia din el ceva.

LOCUL 3. CIUCAȘ. Sau bere de la munte. Un tip cu ceva mustață, dulgher sau balerin după cum îl arată privirea, deci un tip cu mustață bea bere. Într-o cameră de lemn, pe o fereastră de lemn, pe unde pătrunde o lumină hazlie. Omul nostru bea bere Ciucaș. Dar ce să vezi? Bucuria, plăcerea îi sunt stricate de un cerb în mărime naturală. Un animal adevărat. Care vrea și el bere. Apoi, cerbul dispare și apare nevasta omului. După ochi, se pare că femeia e tot aia cu cerbul, prea mare era asemănarea. Deci se deghizase, ca să ce? Ca să bea bere? Da, pentru că e bună, e bere de la munte și toți trei, soț, soție și cerb sunt fericiți. **Nota 6, 50.**

Motivația juriului: Pentru că militează pentru traiul în patru: soț, soție, cerb, bere.

LOCUL 4. ANTINEVRALGIC. O gagică de vreo 25 de ani, poate 26, nu mai mult, se așază la birou. Instantaneu un fel de ceață o învăluie. Tânăra închide ochii. Visează. La ce? La salariul mărit? La soțul închis în sobă? Nu, nu visează. O doare capul. Și atunci, ca din senin, apare un antinevralgic. Durerea îi trece subit. **Nota: 5, 44.**

Motivația juriului: Pentru că nu se înțelege dacă tipa de 25 de ani, 26 sau poate 30, da' nu mai mult, deci nu se înțelege dacă tipa este Elodia.

LOCUL 5. ELITA. Un câine vede o pungă roșie de cafea. Se bucură mai tare ca de un os. Din clipa asta nu va mai bea și mânca decât cafea la ibric și va ronțâi numai boabe. Dar, ce te faci că în bucătărie este și stăpânul său care bea cafeaua dintr-o ceașcă roșie. Câinele vrea și el. Dar nu apucă, pentru că o gagică mișto, probabil nevasta tipului, vrea și ea cafea din ceașca roșie. În final, toți trei beau cafea din ceașca roșie. **Nota 4, 22.**

Motivația juriului: Pentru că, suntem convinși, nu există cești roșii de cafea și totul este manipulare.

MARCEL ȘI FEMEIA CEA REA

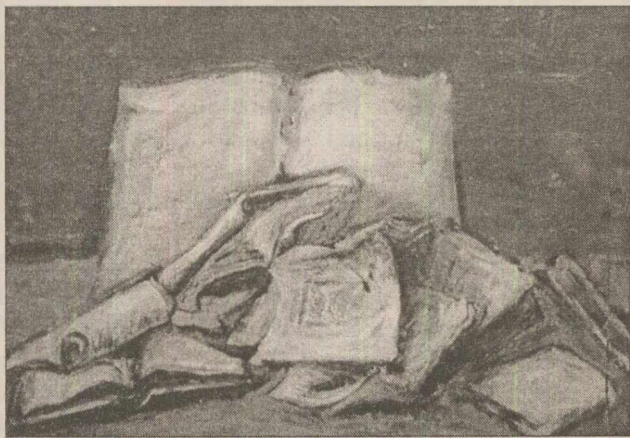
CORINA CATRINA

„Marcele,

Lasă prostiile și vino acasă. Ai devenit paranoic. Ai 33 de ani, dementule, de ce mai fugi la maică-ta când ne certăm? Cine ți-a cerut să-mi scrii mie roman? Ai făcut numai ce ai vrut. Tu ai început să scrii fragmente cu legătură, eu doar ți-am sugerat să le dai un început și un sfârșit. De ce te plângi de somații inexistente? Vino să îți îngrijești pisica, știi că pe mine mă ignoră. Și termină să proclami ineptia artistică a contabililor. Dacă tu nu poți nu înseamnă că niciodată un contabil nu o să poată scrie un roman.

Maria ”

Marcel lăsă scrisoarea jos. Din grădina casei țărănești se auzeau păsările și glasul unei femei ce vorbea singură. Venise cu o săptămână înainte. La țară, viața la țară. Se trezește la ora 9, mănâncă ouă fierte și brânză, stă în camera de zi câteva ore, singur, apoi scrie până seara, când iese la poartă. Au o bancă de scânduri acolo pe care stătea și când era copil, măcinat de câte o problemă la matematică. Ce copilărie monotonă avusese... La 7 ani îl dăduseră la școală la oraș, în grija unei mătuși cu doi copii, care locuia aproape de școală. Acasă venea doar în weekend-uri și în vacanțe. Atunci plânse mult, îi era dor de grădină și de iepurii ale căror căsuțe de sârmă se aflau acolo. Când a intrat la liceu, se amuza de mușcii care dăduseră pentru prima oară cu nasul de trolee și cofetării. El cunoștea deja obiceiurile. Când scotea

o față în oraș, alterna în punctele de referință ale orașului: film la Victoria, prăjitură la Dacia, plimbare în Municipal, două exponate la Muzeu sau tălpi pe Centru. Simplu. Doar că întâlnirile se petreceau rar și prăjiturile Carpați aveau gust de gumă și cacao când le mânca singur. Toată viața irosită pentru matematică. După facultate, tot ceea ce-și dorea era să fi citit în loc să învețe matematică. Ai lui erau fericiți, copilul se dovedea să nu fie atât de prost pe cât crezuseră pentru că nu vorbise până la 4 ani, ba chiar deșteptățel și descurcăreț. După liceu s-a mutat la oraș definitiv, într-o garsonieră pe care i-o făcuse taică-su cadou din banii de pe un pământ lângă pădure. O cameră, o baie unde intra el și aerul, o bucătărie de aceeași dimensiune, un hol unde aveau loc pantofii și balconul, prelungire a bucătăriei. Măcar nu avea baie comună să trebuiască să stea la rând.

Maria nu era prima femeie din viața lui. Mai fusese una, scundă și slăbuță, roșcată, pe nume Adina, care îl învățase tot ce știa despre femei. Când s-a căsătorit cu Maria, după doi ani de conviețuire, încă mai vorbea despre Adina ca despre cea mai bună femeie.

Lucra la o firmă de marketing, la contabilitate. Adina era verișoara unei colege, o femeie din acelea care și-au greșit meseria și, în loc să lucreze la o agenție matrimonială, nenorocesc oameni nevinovați aproape silindu-i la căsătorie. S-au întâlnit la un suc, un blind date. El la costum, aranjat excesiv, ea în blugi și ciocate, mondenă. Sucul s-a prelungit, contabilul s-a dovedit a fi fascinant, ea l-a invitat la o cafea prelungitoare în apartamentul de pe Unirii. La 4 dimineața alerga ca un hoț deghizat pe aleile dintre blocuri, roșu la față și îngrijorat că nu ajunge la timp să facă un duș acasă înainte de serviciu.

Adina era reporter. Muncă de teren, muncă de redacție, muncă de informare. Se întâlneau mai mult seara sau între două reprize de alergătură ale ei. Marcel se îndrăgostise, sau cel puțin asta era impresia pe care o lăsa cunoscuților. Îi trimitea la redacție flori, își schimbase coafura, renunțase la cămașă, ieșea la picnic în week-end-urile ei libere. Își anunțase chiar părinții că o s-o aducă acasă.

Adina, se pare, nu era atât de îndrăgostită pe cât o suspecta Marcel. S-au despărțit pe pretextul fricii ei de relațiile serioase. Stupid. N-a înțeles niciodată de ce. Tot ce voia era să meargă cu el acasă. Și-așa locuiau împreună de câteva luni. Așa ar mai fi ajuns și el pe-acasă. Relație serioasă... Ce-nseamnă o relație serioasă? Doi oameni care locuiesc împreună, se iubesc, împart mâncarea și facturile și încearcă să-și petreacă timpul împreună. Asta înțelegea el și nu reușea să vadă ce anume din asta o speria pe Adina. Poate că se temea ca nu cumva, într-un moment de inconștiență, să o ceară de nevastă și ea să nu aibă tăria să-l refuze. Cert e că după mai puțin de o săptămână își luase și perișta de dinți pe care o lăsase, după ce își cumpărase alta, în lada pentru pantofi. Când a venit ultima seară, i-a adus un cadou de despărțire. Un pisoi negru și aproape sălbatic, care zgâria și deșira tot ce-i ajungea sub gheare. L-a botezat Jim și l-a învățat că cea mai bună metodă de autocalmare e privitul la televizor. El s-a lecuit de Adina cu „Seinfeld”, iar cu Jim a început să se înțeleagă bine după câteva săptămâni. Mărtanul se comporta ca și cum ar fi înțeles că nu suferea pentru dragostea neîmplinită prin care trecuse, ci pentru că avea orgoliul rănit de o femeie care fugise de el de teamă sau de scârbă să nu-l ia în cele din urmă de soț. Câteodată se gândea că poate nici nu o iubise atât de mult și că „dragostea” lui era sentimentul de confort pe care ți-l oferă femeia care e doar a ta și atașamentul pe care îl ai față de un fotoliu ce e al tău de când erai mic. În fond, Marcel nu era nici pasional, nici sentimental, ci un om stabil, calm, dispus să ofere afecțiune pentru a primi afecțiune.

Recuperarea lui după Adina s-a întins pe o jumătate de an, timp în care și-a dat licența în contabilitate și s-a angajat contabil într-un lanț de supermarketuri. Și poate că nici nu s-ar fi numit recuperare, dar fusese atât de ocupat, încât îi era mai simplu să se mintă că „se recuperează”, ca să se rezerve învățatului pentru examene și apoi alcătuirii de CV-uri pentru angajare.

După prima zi de serviciu la noul loc de muncă,

Corina Catrina este elevă în clasa a XII-a la Colegiul Național „Spiru Haret” din Târgu-Jiu. Scrie proză și e interesată de perioada comunistă și de impactul produs de regimul dictatorial asupra poporului român. A scris și o piesă de teatru – Uniforme – pe care a publicat-o în revista „Manifest” din Baia Mare.

a venit acasă cu două sticle de bere, un cozonac și o cutie de lapte pentru Jim. Și-a încălzit o farfurie de ciorbă, învățase de la Adina să prepare chestii elementare, și a sunat-o pe maică-sa. Femeie simplă, se bucurase de veste ca de un cadou pe care îl așteptase din prima lui zi de viață. A sărbătorit simplu cu Jim în brațe și un pahar pe jumătate gol de bere pe marginea mesei de televizor.

Cel mai frumos lucru care i se întâmplase cu Adina era Jim. Toate amintirile lor comune, concretizate în câteva fotografii, se stingeau în fața momentelor în care bila neagră de păr rostogolea o minge de tenis de câmp pe covorul persan. Dimineața, Jim se credea câine și îl lingea pe față până se trezea. Se lăsase de distrus prin casă, cablul de la boxe rămăsese ultima lui cucerire. Era și el la fel de calm ca Jim.

Cuminte ca o față Marcel. Lucra, mânca sănătos, citea ziarele și de două ori pe an câte un roman. Maică-sa era speriată că e tot singur „și suferă după femeia ’ceea rea’”. Om de la țară... Avea 30 de ani și își gătea singur, nu întreținea prietenii, iar pe colega care i-o prezentase pe Adina n-o mai văzuse.

CONTROVERSATUL NIETZSCHE

Cartea străină
Grete Tartler

DReceptarea lui Nietzsche (care a murit în 1900) a luat avânt abia peste decenii; arhiva Nietzsche s-a menținut cu greu și numai cu sprijin din rândurile marii burghezii. În 1926 fusese creată „Societatea prietenilor arhivei Nietzsche” tocmai pentru a obține donații. Ghinionul a făcut ca Mussolini, cititor al filozofului, să acorde generos sprijin financiar. Gestul a fost „răsplătit” de unii membri ai Societății prin proclamarea fascismului ca „mișcare spirituală în trena nietzscheană”, ceea ce a dus la discordie chiar între membrii Societății. Astfel, la mișcarea național-socialistă germană „efectul Nietzsche” a ajuns prin filieră italiană. Despre Hitler se spune că a început să frecventeze arhiva în 1932. Abia peste câțiva ani a apărut primele „creații” despre „Nietzsche și viitorul german” etc. Zadarnic au protestat Romain Rolland și Oswald Spengler (care a și părăsit din acest motiv conducerea fundației) la politizarea filozofului. Edițiile răspândite sub egidă național-socialistă conțineau falsuri și modificări, încât ulterior s-a ajuns la violente discuții pe tema autenticității textelor. Pe scurt, numai o minune a făcut ca, după încheierea războiului, textele să nu ajungă în Siberia (câțiva intelectuali germani responsabili au reușit să oprească transportul planificat). Dar reabilitarea filozofului a durat decenii (deși chiar și în RDG s-au făcut încercări de reeditare) și probabil încă

vor pluti umbre până ce nu va fi întreprinsă o analiză detaliată a falsificărilor național-socialiste. Ce înseamnă ghinionul. În fond, la fel de bine se pot găsi în scrierile lui Nietzsche și germeii ideii de unificare europeană. Formația sa de clasicist l-a determinat să urmeze idealul presocratic al credinței în zei puternici și iubitori de viață și să admire organizarea Imperiului Roman. Tradiția creștină dominantă în Europa – pe care, în călătoriile sale de om bolnav, în căutare de doctori, o considera generatoare de slăbiciune, noua filozofie a celor slabi fiind democrația – avea să ducă, în opinia sa, la o întărire a democrației, iar plusul de democrație urma să ducă la propria subminare a acesteia. Dar, înainte de asta, „rezultatul practic al răspândirii democratizării avea să fie o Ligă Europeană a Națiunilor”. Tot Nietzsche vedea în naționalism o primejdie și spunea că e nevoie „de o rasă mixtă, a omului European”. Afirmă că „secolul viitor” va conduce obligatoriu la politica de anvergură, timpul politicilor naționale fiind depășit, „bunul euro-

penism” fiind o alternativă la acestea.

Desigur, Nietzsche va provoca întotdeauna controverse, dar tocmai de aceea trebuie citit. Nu ajunge să spui că vestita sa afirmație „Dumnezeu e mort” e o provocare, trebuie citită *Știința voioasă* pentru a vedea contextul în care au fost așezate aceste cuvinte și mai ales pentru a descoperi ritmul exaltat care a cucerit (și inspirat) atât de mulți scriitori (nu vorbesc de filozofi sau psihologi), de la Kazantzakis, Thomas Mann, Hermann Hesse... la George Bernhard Shaw... până la generația Beat. Altminteri, orice elev îl va nega aprioric și nu va înțelege cum de mari poeți precum Rilke sau Yeats s-au lăsat pradă magiei sale. (De altfel, s-a spus despre Nietzsche că își folosește propriul vocabular – supraom, resentiment, apolinic ș.a. – într-o manieră literară accesibilă care l-a impus ulterior în bagajul multor autori). Trebuie citit și pentru a-i înțelege pe cei care își descifrează identitatea prin „voința de a trăi”, pe cei care detestă indecizia și consideră viața o traversare pe frânghie.

Friedrich Nietzsche, *Amurgul idolilor*, traducere de Alexandru Al. Șahighian, Editura Humanitas, 2007 (ediția a treia).

Friedrich Nietzsche, *Genealogia moralei*, traducere din germană de Liana Micescu. Traducerea textelor din latină și greacă de Traian Costa, Humanitas 2006 (Ediția a II-a).

Friedrich Nietzsche, *Știința voioasă*, traducere din germană de Liana Micescu. Traducerea versurilor de Simion Danila, 2006 (ediția a II-a).

Friedrich Nietzsche, *Aforisme*, traducere de Amelia Pavel 2007 (ediția a II-a).

Mapamond

DParticiparea României în calitate de invitat de onoare la Carnavalul de la Veneția a debutat vineri, 25 ianuarie, la orele 19,00, când la Palazzo Correr, sediul institutului, a avut loc vernisajul expoziției Apa și lutul, organizată de Muzeul Național al Satului „Dimitri Gusti”, cu sprijinul Institutului Cultural Român. Expoziția a fost prezentată publicului venețian și turiștilor de dr. Paula Popoiu, director general al Muzeului. Din 25 ianuarie și până pe 5 februarie, sediul Institutului Român din Veneția s-a transformat, după obiceiul nostru, într-o reconstituire creatoare a unui ambient românesc, punându-se accentul pe cele două elemente primordiale – apa și lutul – care se combină, într-un act deopotrivă utilitar și estetic, dând naștere vaselor ceramice. Expoziția de la Veneția conține ex-

ROMÂNIA, INVITATĂ DE ONOARE LA VENETIA

emplificări ale diferitelor tehnici de lucru, ale ornamentelor și semnificației acestora, ale tipologiei formale a ceramicii românești. După cum se știe, vasele și figurinele de ceramică au fost folosite de-a lungul timpului în ritualurile legate de vârstele omului și mai ales în ritualurile funerare. Pe parcursul desfășurării expoziției au fost chemați și olari, care fac demonstrații practice. Totodată, la sediul institutului funcționează un stand românesc, care oferă milioanele de participanți la cea mai mare sărbătoare din Cetatea Dogilor materiale promoționale puse la dispoziție, cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe, de către Institutul Cultural Român, Agenția pentru Strategii Guvernamentale și Ministerul pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii, Comerț, Turism și Profesii Liberale. Tot pe 25

ianuarie, la cel mai prestigios for academic din Veneția, Ateneo Veneto, a avut loc lansarea traducerii în limba

română a volumului de versuri *Le strade sconosciute* („Pe drumuri neștiute”), semnat de Gino Pastega, unul din cei mai importanți poeți venețieni. La eveniment au participat Antonio Alberto Semi, președintele Ateneului, Ștefan Damian, italianist și profesor la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Giuseppe Goisis, filosof și profesor la Universitatea Ca' Foscari din Veneția, Monica Joița, director interimar al Institutului Român de Cultură și Cercetare Umanistică de la Veneția. Versuri din acest volum au fost rostite de actrița Maria Pia Colonello. (M.Criș)

Bogdan Suceavă*Miruna, o poveste*
Editura Curtea Veche, nuvelă

Foarte exact exprimă în prefață Mihai Vakulovski natura acestui volum. „Din când în când, în literatura română apare câte o carte foarte frumoasă care te ia prin surprindere. *Miruna, o poveste* este o carte pe care o citești cuprins de un farmec ciudat și unic”. O nuvelă strălucitoare, ce îmbină talentul excepțional de povestitor al lui Bogdan Suceavă cu un subiect care captează interesul din primul moment. Doi copii, *Miruna* și *Traian* (naratorul), petrec o vacanță în satul bunicului lor. O lume impregnată de farmec și farmece, la limita supranaturalului, ca în Vasile Voiculescu. Sau poate doar micul *Traian* o percepe astfel, sedus de basmele autobiografice ale bunicului său. Pentru a transmite experiența sa nepoților, bunicul recurge la parabolă și basm sau poate, realmente, el are cu adevărat acces la o lume magică și o pricepe, mai ales acum, înaintea morții, care se petrece la finalul poveștii? Bogdan Suceavă îmbină în această „poveste”, subintitulată astfel cu intenție, o inteligență vie și precisă (autorul este, se știe, un renumit matematician) cu un har special al narațiunii. În simplitatea epică a *Mirunei* și în straniețea ei neostentativă stă bucuria de a scrie. Ea se transmite cititorului cu fiecare frază a unui scriitor care devine acum, după multe scrieri foarte bune, cu adevărat magistral.

George Apostoiu*Un Talleyrand pentru România – Trecut imperfect, Present obsedant* Editura România în lume, eseuri politice

George Apostoiu a fost diplomat de carieră, fără a conțeni să fie publicist. El cunoaște bine istoria și are fraza unui literat. Volumul de față nu este o sinteză a cunoștințelor acumulate prin practică diplomatică de autor în cei vreo 40 de ani de carieră. Este doar unul de reflecție destul de amară despre locul României în lume. O culegere de scurte eseuri. Desigur, George Apostoiu nu se crede un Talleyrand. El ne exprimă însă regretul că România nu a avut un diplomat de geniu care să-i susțină legitimitatea în Europa. Și chiar de l-ar fi avut, nu e sigur că marile națiuni l-ar fi ascultat. Eseurile politice ale lui George Apostoiu sînt agreabile la lectură și adesea triste în concluzii. Ar fi fost altul locul României dacă ea avea șansa unui Talleyrand? Nu e sigur, pentru că marile națiuni au avut și vor avea o altă anvergură.

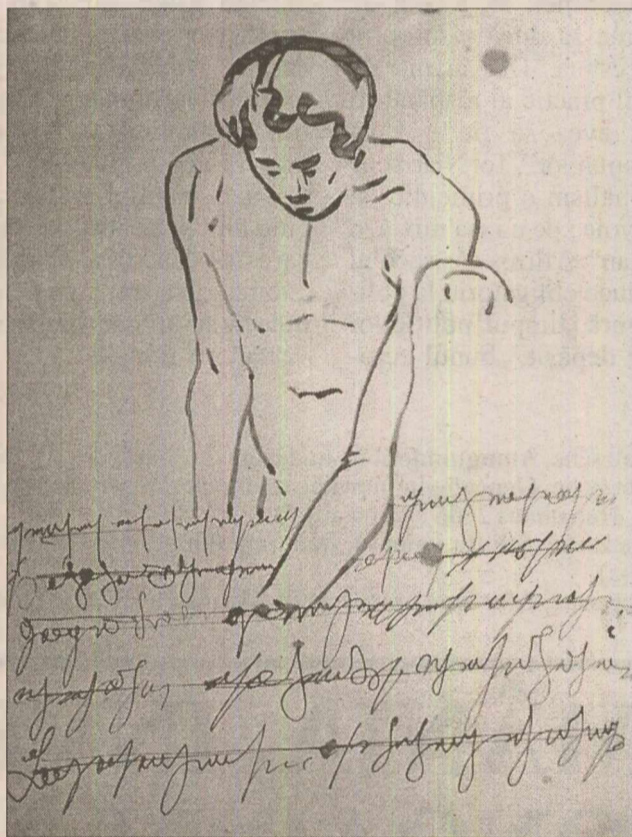
Anais Nersesian
Din Istoria Armenilor
Ed Ararat

În titlu, autoarea scrie clar, cu majuscule cuvintele Istoria Armenilor. E drept, ce mai istorie! Din câte li s-au întîmplat armenilor în istorie, volumul nu poate cuprinde decît o parte infimă. De altfel, el se referă la epoca veche, la antichitate și medievalitate. E de presupus că un alt volum se va ocupa de istoria mai recentă. Primul stat creștin al lumii, Armenia este lovită de oștiri dușmane, de cutremure devastatoare, de tot felul de ghinioane istorice. Ceea ce supraviețuiește și determină deopotrivă supraviețuirea unui întreg neam este cultura. Și mai precis cultura

scrisă. Un neam care are un alfabet, greu pierd! Cam aceasta e concluzia cărții doamnei Anais Nersesian, care se citește cu interes pentru informația inedită, expunerea ei clară și, mai ales, pentru concluzia reconfortantă.

Simona Cioculescu*Printre cărți și manuscrise*
Editura Muzeul Literaturii Române,
istorie literară

Cercetătoare la Muzeul Literaturii Române, Simona Cioculescu este dispusă să își asume misiuni dificile în căutarea unor surse și referințe la care mai nimeni nu are acces. Autoarea îmbină cercetarea de istorie literară cu comparatismul. Spre onoarea noastră, a publicației de față vreau să zic, multe

dintre capitolele cărții au apărut mai întîi ca articole în *Luceafărul*. Simona Cioculescu are o deosebită pasiune pentru detaliul relevant care se află ascuns în manuscrise vechi, necunoscute. Nu interpretarea textelor omologate o interesează, ci resuscitarea unor surse inedite. Astfel este testamentul lui Al. Macedonski. Ea descoperă o parteneră de corespondență a lui Emil Cioran, scriitoarea sibiancă Ecaterina Săndulescu și detalii ale activității lui Nechifor Crainic în PEN Clubul român. Chiar pentru un cititor mai puțin atras de detaliile ascunse în pliurile istoriei literare, cartea Simonei Cioculescu se va citi cu mare plăcere pentru că autoarea știe să dea, prin stilul său, acestor amănunte un farmec de roman polițist.

Mihail Gălățanu
Literatura de cartier
Editura Muzeul Literaturii Române,
critică literară

Pentru cine îl cunoaște, Mihail Gălățanu (poetul, prozatorul, criticul, ziaristul) este un apucat. Nu coerența și rigoarea îl caracterizează. Opiniile lui

despre literatura imediat contemporană sînt un puzzle pe care nu a avut timp să îl monteze. În acest volum el sare de colo dincolo, amăgindu-se că structurează și sistematizează. Ei aș! Febril și imposibil de fixat, Gălățanu are scilipiri de geniu și nu numai în poezie. Chiar și în critică nimereste, în scintilațiile create de diapazonul plictisit care vibrează tot timpul în mintea lui, formulări memorabile. Oricum, Gălățanu nu plictisește, iar diapazonul nu l-a plictisit el! Sînt legat de Mihail atît sentimental, prin mirosul magic al lanurilor de orez din Vietnam și cel putred al lacului din Hanoi, unde viețuiește o țestoasă uriașă, multicentenară, cît și prin rudenie, fiindu-i naș fiului meu. Aceste date m-ar îndemna la oarecare respect față de el. Dar nu, eu nu pot să găsesc în Gălățanu și în cărțile lui decît pioanele contrarietății pe care poetul mi le presară nonșalant pe scaun în fiecare articol, cu fiecare poem, cu fiecare roman. Odată ce m-am așezat pe ele, trebuie să le pipăi neliniștit și să urlu: este!!

Elena Vulcănescu*București-Paris via Mircești*
Editura Fundației Culturale Poezia,
istorie literară

În literatura română de azi domină bizareria! Surprizele, volumele inedite, imposibil de prevăzut apar mereu pentru că, lucru pozitiv, mobilitatea autorilor este tot mai mare. Poeți reputați trîntesc cîte un roman, critici de anvergură scot povestiri senzaționale, publiciștii se ilustrează în poezie și așa mai departe.

În acest peisaj, și cartea doamnei Elena Vulcănescu ar trebui să mă surprindă. Dar, privilegiu personal, știam de mai mulți ani că autoarea a părăsit poezia, unde crease cu fațete și elan, ba chiar și catedra, pentru a se claustra în biblioteci, luni și ani de-a rîndul, zi de zi, pentru a împlini un vis, un proiect personal.

În realitate, această carte dedicată lui Vasile Alecsandri este doar un rod pe o creangă din arborele crescut cu grijă de Elena Vulcănescu. Aștept cu interes celelalte volume ce vor fi compuse din cercetările sale, pentru că a căuta urmele lui Alecsandri înseamnă a scotoci o literatură întregă, ba și o politică a unei epoci. Iar Elena Vulcănescu îi vizează și pe Kogălniceanu, pe Negri, pe mulți alții. Scriitoarea pune în descrierea și interpretarea documentelor o pasiune care o duc la îndrăzneli pe care și excentricitatea unora dintre personajele înfățișate o justifică.

Maximilian Amiad*Leiba Zibal și Gheorghe*
Ed Minimum, dramă în două acte

Un volum ciudat semnat de un avocat israelian, scriitor de limbă română. Este o dramatizare cît se poate de serioasă, fără nici un adaos de post-modernitate sau suflu polemic, al nuvelei binecunoscute de I.L. Caragiale. Totul se întîmple exact ca acolo, inclusiv rostirea frazei finale a lui Leiba. În precuvîntare, modest, autorul atribuie un eventual succes al faptei sale exclusiv lui I.L. Caragiale. O prefață generoasă de Al. Mirodan aduce un punct inedit: dramaturgul grafiază titlul nuvelei ca *O făclie de Paști* și nu de *Paște* cum acceptă, dar nu unanim, editorii lui Caragiale.

AN BOGAT, AN SĂRAC

Cinema

CĂLIN STĂNCULESCU

Am în față clasamentul premiere-
lor românești de anul trecut și
numărul de spectatori care le-au
urmărit. Iată-l în ordinea titlu, regizor,
număr de spectatori, data premierei:

1. *4 luni, 3 săptămâni, 2 zile*, regia: Cristian Mungiu, 70953, 14.09;
2. *California Dreamin' - Nesfârșit*, regia: Cristian Nemescu, 20.967, 1.08;
3. *Ticăloșii*, regia: Șerban Marinescu, 9139, 16.03;
4. *După ea*, regia: Cristina Ionescu, 7681, 31.08;
5. *Îngerul necesar*, regia: Gheorghe Preda, 1510, 19.10;
6. *Cold waves, Război pe calea undelor*, regia: Alexandru Solomon, 1331, 30.11;
7. *Logodnicii din America*, regia: Nicolae Mărgineanu, 1231, 28.09.

Primele două titluri de film se detașează net față de celelalte premiere românești, ele ocupând în clasamentul general al topului spectatorilor locurile 5, respectiv 35 dintr-un total de 170 de premiere. Dar și documentarul lui Alexandru Solomon își poate spori zestrea de spectatori, el fiind lansat spre sfârșitul anului trecut.

Filmul lui Cristian Mungiu a obținut cele mai importante premii europene (de la Palme d'Or la Premiile Academiei Europene de Film), opera regretatului cineast Cristian Nemescu fiind la rândul ei bine apreciată la o serie de mari confruntări internaționale.

Pierderea unui Glob de Aur sau a unui eventual Oscar n-ar trebui considerată o tragedie națională, știute fiind condițiile de specific și interes al jocurilor practicate de cea mai numeroasă Academie din lume, cu peste patru mii de membri. De altfel, este posibil ca la Premiile Cesar, decernate de țara unde Mungiu a triumfat primăvara trecută, să se confirme importanța unei opere ce constituie mărturia de un intens dramatism asupra uneia dintre cele mai criminale legi ale regimului comunist din țara noastră.

Personal iubesc la fel de mult și filmul lui Cristian Nemescu *California Dreamin' - Nesfârșit*, datorită excelentei puneri în valoare a complexității poveștii, dirijării desăvârșite a actorilor, valorificării optime a unor detalii și, nu în ultimul rând, datorită reflectării tragismului existenței într-o lume marcată de haos și derizoriu.

În fine, a treia revelație a anului

trecut aparține documentaristului Alexandru Solomon, care atrage atenția în *Război pe calea undelor* asupra conflictului ce a opus postul de radio Europa Liberă dictaturii lui Ceaușescu și brațului ei lung și criminal, Securitatea. Dar asupra acestui film remarcabil voi reveni săptămâna viitoare.

2007 rămâne însă un an sărac, doar cele trei titluri amintite reușind să se detașeze cu claritate dintre celelalte. Nu mai puțin adevărat este însă și faptul că mulți cinești cu filme terminate în 2007 au preferat ca întâlnirea cu publicul spectator să se producă în 2008. Este cazul regizorului Radu Gabrea, care se pregătește pentru două premiere, prima, *Cocoșul decapitat*, fiind o ecranizare a romanului omonim semnat de Eginald Schlattner, al doilea fiind *Călătoria lui Gruber*, un film inspirat de prezența scriitorului italian Curzio Malaparte pe teritoriul țării noastre în anii celui de al Doilea Război Mondial. De asemenea foarte apropiată este și premiera filmului *Legiunea străină* de Mircea Daneliuc. Necunoscute marelui public sunt filmele *Restul e tăcere* de Nae Caranfil, *Visătorul* de Alexa Visarion, *Schimb valutar* de Nicolae Mărgineanu, *Tatăl*

fantomă de Lucian Georgescu, *Nuntă mută* de Horațiu Mălăele, *Dacă bobul nu moare* de Sinișa Dragin, *Hrană pentru peștii mici* de Cristi Puiu.

Iată sunt încă zece filme care ar fi putut îmbogăți zestrea anului trecut ce trebuia să confirme existența unui nou val în cinematografia românească. Premiile obținute de Cristian Mungiu și Cristian Nemescu au confirmat, de altfel, realitatea acestei afirmații, chiar în contextul unei destul de sărăcuțe recolte de premiere.

Anul trecut a fost destul de sărac și în scurtmetraje valoroase, tip de filme care, cu câțva timp în urmă aducea frumoase premii și recunoașteri internaționale.

2007, sărac în premiere, bogat în premii, lasă totuși certitudinea unei schimbări necesare de generații în filmul românesc, lăsându-ne speranța unui an bogat în premiere, care vor aduna, nu ne îndoim după valoarea lor, și o serie de binemeritate recunoașteri internaționale și naționale.

Teatru

ROCHIILE EMILIEI BEBU

MIRCEA GHIȚULESCU

Este evident că literatura și teatrul se hrănesc în teribilism, dintotdeauna. Inclusiv în anii o mie șase sute și ceva, când John Ford încerca să îl imite pe Shakespeare în piesa tradusă în limba română cu titlul *Ce păcat că ești curvă*. Ford dezbate un caz de incest (iubirea fecundă dintre Anabella și fratele său Giovanni) și ajunge, „fără să-și dea seama”, să scrie un poem despre iubirea absolută, care nu are nevoie de legi și arbitri. Se gândește, când scrie, la *Romeo și Julieta* de Shakespeare. Se poate ceva mai rău decât doi adolescenți care se iubesc la nebunie, dar aparțin unor familii dușmane, ceea ce îi duce la sinucidere? Da, îi răspunde Ford lui Shakespeare, mai rău este să fie frați. Răspunsul complet este acest poem dramatic în care iubirea (ca sens al vieții) și morala (ca sens al societății) sunt încordate la maximum. Un titlu de film erotic ce ascunde un poem tragic despre iubirea interzisă. O dramă cu numeroase capcane, unde apare Mephisto însuși ascuns în personajul Vasquez, prietenul contelui păcălit (Marius Capotă este interpretul întunecat al acestui rol ingrat) care se însoară cu o Anabella însărcinată de fratele său. Acest Vasquez, pe care Claudiu Stănescu, cu figura lui de Anthony Quinn ceva mai simetrică îl interpretează extrem de viril și pasional. O dramă care se desfășoară sub privirea perplexă (jucată expresiv de Romeo Pop) a propriului lor tată care a înțeles să-i crească în cultul libertății absolute. Treptat, curiozitatea pentru incest dispare, înlocuită de interesul pentru intensitatea iubirii.

Poate și pentru că ideea (cât se poate de creștină, în esență) că este mai important să iubești și, abia după aceea, pe cine iubești. Alexandru Darie ne oferă pe scena Izvor a Teatrului Bulandra un poem dramatic cu nu puține atacuri la adresa variatelor dogme morale, mai ales a celor de tip religios. El câștigă controversa cu biserica chiar mai bine decât a făcut-o John Ford și asta prin intermediul unui personaj (Nunțul papal) caricaturizat cu nesaț prin costum și interpretare. Marius Chivu joacă admirabil partea ridicolă a Bisericii îmbrăcat cu o togă neagră peste o pereche de pantaloni scurți de aceeași culoare. Lui îi aparține replica finală ce dă titlul piesei („Ce păcat că ești curvă”), dar, rostită de acest maimuțoi religios, replica

adâncește confuzia morală generală. Curajos până la risc în alcătuirea distribuției, Alexandru Darie aduce, ca odinioară Zefirelli în al său film *Romeo și Julieta*, actori cvasi-necunoscuți, foarte tineri, deloc convenționali, nu neapărat frumoși, dar iluminați. În primul rând pe Emilia Bebu și Vlad Logigan care, cu chipurile lor febrile și transparente, devin imaginea însăși a fanatismului cu care au ales iubirea interzisă. Delicatețea conturilor și candoarea privirii sunt calitățile ce fac credibilă cantitatea enormă de lirism pe care trebuie să o comunice Emilia Bebu, ca și fervoarea pe care o pune în mișcare Vlad Logigan. Apoi Irina Ungureanu, care parodiază subțire, până la limita admisibilă, imaginea Hyppolitei, femeia înșelată. Sunt categoric de regretat lungimile și repetările din prima jumătate a spectacolului. Poezia iubirii, mai subredă la Ford decât la Shakespeare, avea nevoie să fie protejată prin foarte multă economie. Cred că spectacolul câștigă mai mult prin cele cincisprezece rochii fabuloase pe care le schimbă Emilia Bebu decât prin întreg decorul greoi și nefuncțional creat de Octavian Neculai. Nu o dată actorii, încă nu destul de familiarizați cu decorul, se împiedică într-un practicabil grosolan care se tot deplasează în felurite poziții pe scenă. Dar rochiile de care vorbeam sunt atât de fascinante încât ai zice că exprimă infinitele chipuri ale iubirii pe care le-a cunoscut Anabella într-un timp atât de scurt și pe care le evocă ea însăși în câteva rânduri. În schimb, tablourile fixe care se petrec, uneori, în fundal, în dosul unei cortine transparente de tul care le filtrează și le curăță de realism sunt cum nu se poate mai artistice.

A ȘTI SĂ TE UITI LA TELEVIZOR

BOGDAN GHIU

Televiziunea nu este numai la televizor, numai în fața televizorului. Televiziunea este pretutindeni. Nu este nevoie să stăm în fața televizorului ca să îi suportăm efectele. Televiziunea, în toate sensurile, inclusiv, și poate mai ales, argotice ale acestei expresii, „ne face”. „Suntem făcuți” de televiziune.

Aș formula chiar un paradox practic: abia când nu ne uităm la televizor suntem mai „făcuți” de televiziune. Tocmai de aceea, recomand practicarea unei confruntări active cu televizorul.

În primul rând, printr-o bună, adevărată, efectivă utilizare a telecomandei. *Avem putere, fraților!* De ce să n-o folosim? Ceea ce în politică nu se poate practica decât o dată la patru ani, în viața mediatic preformatată de zi cu zi putem face clipă de clipă: să alegem, să respingem, să căutăm sau să renunțăm cu totul și să ne apucăm de altceva mai bun.

Nu în toată lumea, așa cum suntem făcuți să credem, televiziunea și-a pierdut, și-a vândut atât de rapid, atât de complet și, de fapt, pe nimic, pe mărunțiș, sufletul și demnitatea, ca la noi. Televiziunea, ca proiect luminst deviat al modernității, deviată

ca întreaga modernitate, de altfel, reprezintă un câștig prețios, o miză de luptă la care nu trebuie să renunțăm prea ușor. Trebuie să luptăm pentru o adevărată televiziune, ceea ce nu reprezintă un ideal irealizabil, ci o opțiune practică și practică, încă, în mod efectiv, în lumea civilizată. Televiziunea bună, *televiziunea ca jurnalism* împotriva *televiziunii ca mass-media* (disociere strategică în chiar sînul, doar aparent unitar, al esenței televiziunii) constituie o luptă centrală de rezistență.

Mă uit, așadar, la televizor, dar pentru a vedea jurnalism. Din păcate, televiziunile din România au evacuat în totalitate, mai înainte chiar de a fi apucat, propriu-zis, să-l practice, tocmai *jurnalismul*.

Mă uitam, așadar, zilele trecute, la o emisiune de dezbatere (nu un simplu și inutil, dizgrațios „talk-show”, ca la noi) intitulată „*Mots croisés*” (Cuvinte încrucișate) de pe canalul public francez F2. Se discuta despre recentul scandal al fraudei de la banca Société Générale, prezentă și în România ca BRD. Am aflat din această emisiune multe lucruri interesante, pertinente (și pe care le voi relata și le voi analiza, atât cât îmi va sta în puteri, la

timpul potrivit), așa cum nu găsești în mass-media românească, despre actualul capitalism pur speculativ, pur financiar, despre ceea ce aș îndrăzni să numesc *capitalismul creditorial* actual, caracterizat, pentru a anticipa asupra a ceea ce va face obiectul altei discuții, prin listarea la bursă a creditorilor (!), prin ceea ce se numește, în limbaj tehnic, „titrizarea” lor.

Nu numai în România se trăiește, frenetic și delirant, pe credit. Din totdeauna, viața în capitalism a fost viață, împotriva morții, pe credit: Banul în locul lui Dumnezeu, dar fără niciun Iisus a-toate-ispășitorul. În capitalism, în lumea economică sub-lunară, trebuie să ne plătim singuri datoriile, nu are cine să ni le răscumpere, intermediind între bieții muritori datornici (care și-au cumpărat viața reală, finită, nu o viață eternă în vreo lume veșnică, pe credit) și Marele Bancher divin (în care obișnuim să ne depunem speranțele, în speranța Dobînzii).

Or, actuala criză bursieră mondială se datorează tocmai *nebuliei creditorilor*. România nu face, prin urmare, excepție, ci este „pe val” și chiar în *avangarda capitalismului actual*. Ceea ce se întâmplă, ceea ce trăim,

zilele acestea, aici, la noi, aparent la margine sau într-un loc neinteresant, într-o zonă indiferentă, nu este doar o dovadă a efectelor „fără frontiere”, „în cascadă”, ale globalizării. Suntem, repet, în *avangarda globalizării*. Ceea ce se întâmplă, în momentul de față, aici, în România, exprimă sintetic, brutal rezumativ, însăși esența proceselor care traversează lumea contemporană. Ca intelectuali, ne aflăm într-o situație de observatori privilegiați. Vom rata, oare, și această șansă de a transmite lumii bună/rea-vestirea care, ca întotdeauna, vine de la margini?

Aceasta este ipoteza mea de lucru și profesiunea mea-de credință. Și tema mea privilegiată de reflecție, în momentul de față: „lentila” românească prin care se vede, mai bine, mai „expresiv”, mai brutal, fără nuanțe, în culori tari, expresionist-foviste, realitatea lumii de azi. Să ne uităm, așadar, la televizor cu conștiința lucidă a faptului că putem vedea, dacă suntem atenți și activi, adevărul.

DE LA STÂNGA LA DREAPTA, DIN DOI ÎN DOI, NUMĂRĂ!

BOGDAN TEODORESCU

Deși o dispută doctrinară pare a nu își avea locul în România de azi, în ultimele zile asistăm la o ofensivă a partidelor mari de a se proclama care de stânga, care de dreapta, funcție de afilierea europene și de nevoia de poziționare polemică față de diverși adversari politici. Cea mai viguroasă tentativă vine de la încă nenumitul PDL, care afirmă că stă pe partea dreaptă și că acolo unde stă el nu mai stă nimenea. Mai mult, un june consilier prezidențial, până nu demult profesor independent, consideră că ascensiunea dreptei în România pornește de la o scădere a rolului stângii, dezbinată și cu prea mult Geoană în ea. Drept care, susține omul nostru, dreapta ar putea câștiga, în sfârșit, puterea pentru mulți ani de acum înainte. Toate bune... Dar acum cine e la putere în România? Din decembrie 2004, la putere în România se află dreapta condusă de Traian Băsescu. Faptul că, între timp, Alianța DA s-a autosuspendat și că acum

guvernează numai jumătate din ea, nu o face mai puțin de dreapta, după cum această guvernare nu îi este mai puțin imputabilă lui Traian Băsescu decât prima, cea cu miniștri PD. Strategia adoptată de liderii PDL prin care dreapta reprezentată de ei nu are legătură cu dreapta reprezentată de PNL este din aceeași largă familie de cuvinte cu rupțura dintre FSN și FDSN, în primăvara lui 1992, încărcarea lui Petre Roman cu toate vinile zorilor democrației și câștigarea în toamna lui 1992 de către FDSN a alegerilor parlamentare. Atunci FDSN-ul a jucat rolul unui partid de opoziție de stânga, Petre Roman și ai lui (printre care și mai tânărul Traian Băsescu) nefiind de stânga. Acum, PDL-ul (condus, ca de obicei, de Traian Băsescu) va juca în parlamentarele din toamnă rolul unui partid de opoziție de dreapta, PNL-ul nefiind de dreapta. Nimic nou sub soare... Dar cum rămâne cu doctrina? Păi, îl citim pe Theodor Stolojan, lider al PDL care acuză guvernul liberal că în timpul man-

datului său a scumpit uleiul, mălaiul, pâinea, întreținerea și utilitățile, afectând păturile cele mai defavorizate ale populației și, din acest motiv, guvernul trebuie să plece. Curat dreapta îți spui și te uiți mai atent. De fapt, oricât pare de ciudat, în România toată lumea se bate pe electoratul de stânga. De ce? În primul rând, este cel mai numeros. În al doilea rând, agenda cetățeanului român este formată din necesități și solicitări dominante de stânga. În al treilea rând, partidul tradițional al stângii, PSD, este prost condus și pierde mereu electorat. În al patrulea rând, în lipsa unui mesaj consolidat dinspre stânga, o bună parte a electoratului este dispusă să ascundă mesaje de stânga dinspre dreapta (vezi mălaiul lui Stolojan sau pensiile lui Tăriceanu). Electoratul de dreapta în schimb, mult mai puțin numeros, este deja adjudecat de cele două tabere de acolo. Cei care-l plac pe Băsescu sunt cu PDL, cei care nu-l plac sunt cu PNL. Dislocările sunt dificile, la fel și eschivele. Nimeni nu va

Politica la zi

încerca să convingă publicul că PNL-ul putea să concluzeze cu Băsescu sau că PDL-ul se va îndepărta de acesta. În stânga însă este loc. Astfel încât, deși ne pregătim de o venire sau revenire a dreptei la putere, întreg arsenalul de comunicare este îndreptat înspre stânga... Inclusiv atacurile liderilor PDL la PSD fac parte din aceeași viziune. PSD-ul este acuzat de un partid, care zice că e de dreapta, de abandonarea electoratului de stânga în favoarea alianței cu un PNL care, acum și numai acum, devine de dreapta. Și lucrurile ar putea merge fiindcă PSD-ul este inert. Singura piedică în calea PDL pentru atingerea scorului necesar ar fi reînvierea PSD și, implicit, repornirea mesajelor populiste dinspre acesta. Dar de blocarea reînvierii PSD se ocupă DNA, un veritabil instrument al dreptei...

CA LA RADIO EREVAN!

Revista
revistelor

În numărul 3/ianuarie 2008 al revistei brașovene „Astra”, prozatorul Ion Topolog Popescu, convertit peste noapte la critică literară, publică primul articol din ceea ce înțeleg că va fi un fel de serial consacrat *Istoriei literaturii române contemporane 1941-2000* de Alex Ștefănescu. Titlul este incitant și promițător: *Tentația istoriilor literare – între reușită și eșec (I)*. Cât privește subtitlul – „note pe marginea...” opului amintit – el este de o stupefiantă exactitate: domnul I. Topolog Popescu rămâne, într-adevăr, cu obstinație „pe marginea” chestiunii abordate, nefăcând un pas, măcar, spre interiorul său, cu toate că întâiul episod al ciclului se întinde, slavă Domnului, pe o întreagă pagină de revistă. E bună și introducerea la casa omului, dar nici chiar așa!... Drept compensație pentru faptul că despre cartea lui Alex Ștefănescu exegetul nu ne spune (deocamdată, sper...) absolut nimic, aflăm, în schimb, din articolul domniei sale o mulțime de alte chestii despre: „atributele „plivative”, „locuțiunile sau adverbele de timp”, „gerunziile modale sau temporale cu virgulă”, „ignorarea virgulei în propoziție și în frază (...) de la avangardism încoace” etc. Într-o suavă halimă bibliografică, mai aflăm diverse despre Călinescu, Filimon, Piru, Eminescu, Marin Mincu, I. Bogdan Lefter, Blaga, Etta Boeriu, Goethe, ba chiar și despre, citez: „revista Izvorășul pe care o edita un preot dintr-un sat vâlcean: N. Dumitrescu-Bistrița”. Din păcate, ceea ce

aflăm nu este întotdeauna în relații de foarte mare cordialitate cu adevărul. Uneori, chiar dimpotrivă! În cazul propoziției citate mai sus, de pildă, lucrurile stau ca-n bancul cu Radio Erevan și compozitorii sovietici Aram Haciaturian și Dimitri Șostakovici, ăla cu mașina și cu bicicleta care nu i s-a dat, ci i s-a furat. Respectiv, propoziția este perfect adevărată, numai că: 1. revista „Izvorășul” n-a fost editată de un preot, ci de un învățător; 2. satul nu era vâlcean, ci mehedințean (distanța dintre cele două județe este de cca 200 km!); 3. pe editor îl cheamă, în realitate, Gheorghe N. Dumitrescu-Bistrița, „N.” fiind inițiala numelui tatălui său, nicicum a fiului sau a Sfântului Duh...

Amin!

COBSERVATOR CULTURAL

„E o farsă! Cine v-a spus că am împlinit 80 de ani? Am auzit și eu că circulă vorba asta prin târg, dar eu vă spun că nu-i adevărat! N-am împlinit 80 de ani. Dacă vreți să credeți că am 80 de ani, e doar treaba voastră...”

Cu aceste cuvinte a întâmpinat Mircea Horia Simionescu solicitarea lui Ovidiu Șimonca de a-i acorda un interviu pentru „Observator cultural”: autorul *Bibliografiei generale* rămâne un personaj fermecător și un ludic par excellence nu doar în literatură, ci și în viață! O viață interesantă până la spectaculos, fascinantă în multe dintre detaliile sale, despre care M.H.S. vorbește cu senință detașare, fără crispări circumstanțiale și fără inhibiții pudibonde (segmentul dedicat relațiilor cu femeile care i-au marcat existența

și reflexului lor în proza acestui veritabil corifeu al Școlii de la Târgoviște este savuros!). Tulburătoare sunt, de asemenea, considerațiile aniversatului despre scris, ca sublimă „țicneală”, ca și reflecțiile sale privitoare la necesara condiție de outsider a creatorului: „Convingerea mea este că artistul nu are nevoie de liniște sufletească și de calm. Trebuie să fie într-un conflict surd sau într-o permanentă stare de iritare. Ca umilit, ca ocolit, ca neluat în seamă(...) E nevoie de starea conflictuală, de neprevăzut, care te duce, prin întâmplare și printr-un mecanism care nu-l stăpânești, la realizări palpabile.”

Interviul cu Mircea Horia Simionescu constituie punctul de vârf al grupajului de șapte pagini prin care „Observatorul cultural” îl omagiază pe tânărul octogenar, după cum, la rândul său, grupajul în cauză reprezintă tot ce are mai valoros în cuprinsul său acest număr 150 (408) al revistei.

O paradigmă alternativă la modul predilect în care se scrie despre noile apariții editoriale pe meleagul mioritic oferă varianta în limba română a celebrei „Book Review” care apare sub egida prestigiosului cotidian New York Times. Autorii recenziilor care ocupă în proporție covârșitoare paginile publicației sunt ei înșiși, de regulă, persona-

lități de top ale culturii americane, specialiști reputați în domeniile de care se ocupă, de la beletristică, politologie, istorie, sociologie etc. până la psihanaliză, medicină alternativă sau gastronomie comparată. Textele lor diferă sensibil – conceptual, structural, compozițional și stilistic – de cele ale omologilor lor de pe Dâmbovița și de pe celelalte râuri interioare autohtone. La americani lipsesc teoretizările cu și fără rost, glisarea hodoroncontronchistă în metafizică abisală, divagațiile de tot felul care, în loc să lumineze relieful și adâncul înțelesurilor cărților comentate, mai degrabă le îmbăcesc cu perdele de fum(uri) hermeneutice și cu pseudosubtilități nebulose, care nu mai poate omul pentru ca să priceapă o iotă, uneori. Recenzenții de peste Atlantic își fac un titlu de glorie din a informa profesionist cititorii despre ce e vorba în volumele respective, cât de interesant și de original este subiectul, cât de meseriaș este autorul și, în general vorbind, dacă e sau nu ceva de capul unei cărți sau al alteia. Simplu, direct, percutant, argumentat și convingător. La finele comentariului, amatorul de lectură se poate decide în cunoștință de cauză dacă merită au ba să scoată din buzunar suma în dolari echivalentă prețului înscris de fiecare dată în caseta care mai cuprinde: genul cărții (documentar, history, fiction, thriller...), numele editurii, numărul de pagini, formatul copertei (broșat, cartonat etc.).

Cel mai recent număr (3/28 ianuarie a.c.) din „Book Review”, ediția română, justifică și întărește aprecierile de mai sus, iar, în plus, ne pune la curent cu ultimele apariții din librăriile americane și cu topul vânzărilor, pe categorii (cărți pentru adulți, pentru copii, best-seller-ul etc.). (CRITIAS)

Contre-pied

PROSTUL NOSTRU DE SERVICIU

GELU NEGREA

Legenda despre inteligența nativă a românului este lucrul cel mai inteligent pe care l-a produs până acum inteligența nativă a românului. Din păcate... Cu ceva mai puțin narcisism la bandalieră și cu un dram de luciditate pe retină ne-am putea convinge că adesea defilăm prin lume și viață cu apucături jerpelite pe post de trofee strălucitoare și cu prea mult „viceversa” în mentalul colectiv și individual.

Are dreptate Cioran: România nu este, nu știe să fie o țară tragică. Când erau aruncați în sulii ca jertfă pentru Zalmoxis, străbunii noștri râdeau ca proasta, sfidând, chipurile, cu nonșalanță, moartea. În zilele noastre, cimitirul de la Săpânța a devenit un fel de altar de hlizeală națională de care suntem mândri nevoie mare pentru că, vezi Doamne, reușim ca nimeni alții să deturnăm în veselie rimată șchiopăturerea cutremurătoare a trecerii în neființă. Or, moartea nu e nici obiect de sfidare, nici prilej de chermheză cu hăulite și strigături umoristice.

N-avem organ pentru tragic, dar nici să ne bucurăm nu știm. Printr-o alchimie perversă, cele mai multe dintre sărbătorile noastre eșuează lamentabil în bulimie necontrolată, exces bahic, bătăfă, gâlceavă sau încăierări. Dacă nu se lasă cu morți și răniți, dacă sărbătoarea nu se transformă direct în înmormântare e deja un succes și se cheamă că am luat parte la o petrecere pe cinste. C-așa-i românul, paradoxal și cu vocația antifrazei existențiale.

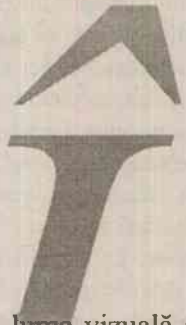
„Prale firea cea întoarsă” din poemul eminescian riscă să devină – dacă nu cumva, peste timp și mode Uvedenrode, a devenit, deja – un soi de brand de țară, marcă înregistrată, efigie, simbol, matrice stilistică sau cum mai vrem să-i zicem. Iar sportul românesc se înscrie și el cu aplomb între granițele cuprinzătoare ale, ca să spunem așa, fenomenului. Exempli gratia:

Sfârșitul lunii februarie programează laolaltă, ba chiar în aceeași zi, două momente binecuvântate, cu dimensiuni de eveniment și arome de festin: pugilistul Adrian Diaconu luptă pentru un titlu mondial la profesioniști, iar Naționala feminină de handbal dispută o întâlnire importantă pentru calificarea la turneul final al Jocurilor Olimpice de la Beijing din această vară. Oriunde în lume și, cu deosebire, într-o țară unde performanțele internaționale de vârf se numără pe din ce în ce mai puține degete, o asemenea întâmplare coincidentă ar fi reprezentat motiv de jubilație, de etalare a orgoliului etnic, de slobozire a unui mobilizator gaudeamus, igitur! din mii de piepturi de aramă. Oriunde, numai la noi, nu! În toate media autohtone, am asistat, preț de vreo două săptămâni, la o ceartă de chivuțe isterizate, la o penibilă târguială publică între mai marii, mai mijlocii sau mai micii federațiilor de profil pe tema: cui se cuvine mai abitir onoarea de a evolua în Sala Polivalentă din Capitală, boxerului sau handbalistelor? Și, ca de obicei la azvârlirea

pe piață a unui grăunte de scandal, fie el și oricât de artificial și de pipernicit, în fond, România s-a divizat minteasă în două tabere situate, biensūr, pe poziții ireconciliabile, fiindcă naturelul simțitor al nativului carpato-danubian nu poate suporta o singură bucurie întreagă, darmite două, și simultane pe deasupra. Și uite-așa am mai împins noi o dată ceea ce s-ar fi convenit să fie o sărbătoare în cocoșism derizoriu, luptă fratricidă și agitare sterilă de săbii boante. Bravos, națiune!, halal să-ți fie!...

...Noroc că, triumfal și compensatoriu, încet, dar sigur, se apropie cu pași hotărâți marele bluf competițional – fotbalul divizionar. E cu totul altceva: p-asta, o, da!, îl iubim la nemurire în chip unanim și necondiționat, strâns uniți în cuget și-n simțire patriotică: e prost, dar e prostul nostru de serviciu!...

Într-o lume vizuală suprasaturată de laitmotive comerciale și de repetări insistente, mimetice, ale unor curente, vocația este, deseori, slujitoare a efemerului, și o formalizare a puseelor de grabă și orgoliu, uifându-se faptul că cine nu „fura” de la maeștri nu poate să înceapă, și nici să continue, drumul labirintic ce-l va duce către descoperirea de sine. A „fura” înseamnă în primul rând a respecta. A respecta, înseamnă a vedea, a asculta, a înțelege. Criterii grăbite stabilesc cu uimitoare stăruință clasamente pe: genuri, empatii, emoții, conjunctură, calcule comerciale, răbufniri discreționare, neatentii și multe altele. Am ținut să încep cu aceste cuvinte, pentru că un fel de resemnare pare să ia locul extazului și lucrurile cu adevărat extraordinare par a fi atinse de o fragilizare a vizibilității și au un program de ieșire în lume, prudent și laconic. Energiile pe care le au artele vizuale românești, definite de câteva generații de comentatori ai fenomenului, sunt o școală impresionantă și inepuizabilă de valori, într-un timp foarte scurt: mai puțin de un secol și jumătate, timp în care ceea ce s-a întâmplat în Europa a fost absorbit și acumulat cu freneză, luciditate și imens talent.

Există în momentul de față în artele vizuale românești, printre mulți alți artiști de valoare, un Maestru: Vladimir Zamfirescu și un discipol: Felix Lupu. Admirabilă și magică întâlnire! Maestrul a fost el însuși acum câteva decenii elevul unui mare artist: Meșterul Corneliu Baba. Până aici faptul nu are nimic senzațional, ci seamănă cu o rostire literară, din cele care există în multe cărți: fascinația învățăcelului față de magistrul său și empatia spirituală ce ia naștere.

De mai mulți ani, am avut curiozitatea și bucuria să fiu mai mult sau mai puțin aproape de cei doi, în varii momente ale ieșirii lor în lume, pe: simezele unor expoziții, în interviuri, albume sau cozerii prietenești ș.a.m.d. Judecând după respectul mărturisit și, pentru mulți dintre noi, desuet pe care Felix Lupu, pictor cerebral și emotiv, i-l poartă lui Vladimir Zamfirescu (a nu se confunda cu Zamfir Dumitrescu!), am putea

IOLANDA MALAMEN

crede că timpul s-a oprit undeva, spre sfârșit de secol 19. Dar minune! Suntem în 2007 și însuși elevul este la maturitate (are 43 de ani) și prețuirea pentru cel care i-a fost profesor este aceeași ca în facultate, când îl asculta vorbind și-i accepta retușurile sau eventualele mustrări.

„Antropice” este expoziția recentă pe care Felix Lupu a deschis-o la Iași, la Galeria „Eleusis”. Au vorbit în deschidere Pavel Șușară, Liviu Antonesei și curatorul Galeriei, Emil Stratan.

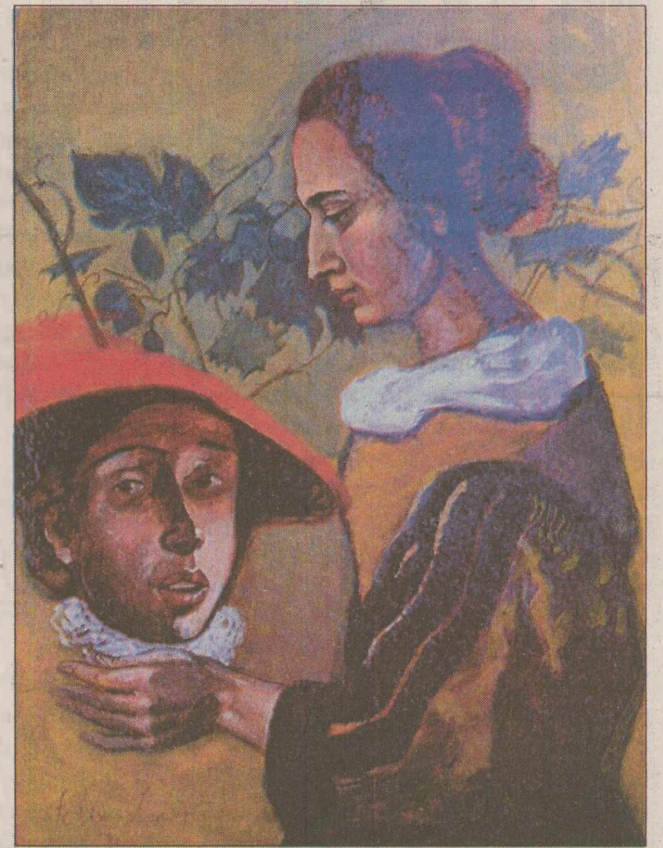
Expoziție de matur echilibră, „Antropice” este o pasionantă și pasională reevaluare a unei gândiri artistice lucide și a unei seducătoare picturalități care celebrează umanul.

Primul lucru care se citește la Felix Lupu, este experiența lui vizavi de limbaj. Cu această forță creatoare, el a construit misterioase sonorități și a dezvăluit în sintagme pure compoziții ce par a fi paginile unor cărți de istorie ce se deschid una după alta. Cerebrală, pictura lui radiografiază atât realitatea, cât și visul cu măiestrie și matură însoțire.

Figurativul pe care l-a abordat, nu numai influențat de Vladimir Zamfirescu, ci și organic, genetic, nu are conținut mimetic și nici desfășurare grăbită. Felix Lupu este un solitar în pasiunea cu care urmărește și evocă umanul și în studiul deschis, literal, pe care și l-a însușit așa spune cu implicare spectaculoasă.

Mă gîndeam, participînd la vernisaj, ce bine se armonizează lucrările lui cu Galeria „Eleusis”, un fragment de caldă eleganță din trupul Bibliotecii Centrale Universitare!

Dar cea mai tulburătoare imagine, cea care este

frumusețe, iar separarea pe orizontală a picioarelor celor doi de restul trupului nu este nicidecum un artificiu șocant, ci o demonstrație că pictorul a gândit cu o metaforă-invectivă, desprinderea de teluric.

Desenele „însîngerate” pe care le expune Felix Lupu sunt completări ale subiectelor ce compun ansamblul: torsuri, capiteluri, ferestre, păsări, spații de legendă, atingeri diafane ale personajelor, suită de gesturi și o teatralitate onirică, ce ține de magicul adus, cum s-ar spune, la zi. Înțelegerea și folosința cromatică, faptul că pictorului nu-i este teamă niciodată de culori, de tonuri sau de umbre arată caracter și temperament, ceea ce, pentru artele vizuale, este o carte de vizită cum nu se poate mai bună. Surprinzătoare și agreabile mi se par picturile despre Balcic. În sfârșit, monotonia repetitivă care continuă și azi, a peisajelor despre acest ținut iubit de artiști, este dejucată de înnoirea imaginii! „Stîngăcia” provocatoare din unele tușe arată că pe Felix Lupu nu-l interesează imaginea „trompe l'oeil”, și că pictura lui este una de atitudine, de dialog, de implicare.

Felix Lupu a experimentat de-a lungul anilor atât cît i-au permis histrionismul, curiozitatea și năvala altor tipuri de imagine. A făcut-o cerebral, asumat, nu s-a aruncat în gol, dimpotrivă, a studiat, a meditat, a filtrat și, în sfârșit, și-a adus contribuția. A făcut „Instalații”, a încercat toate texturile de suporturi, a combinat contrarii, și-a folosit la maximum curiozitatea și puterea de-a se exprima. A mai realizat replici superbe, fastuoase, la Meninele și Bufonii lui Velasquez, a pictat și mai pictează crucifixuri și icoane, a scris literatură și a citit mult. Ca pictor însă, Felix Lupu este, în opinia mea, cel de la Galeria „Eleusis”, artist ce are în momentul de față un discurs pictural motivat, grefat perfect pe propria natură cerebral-descriptivă.

Imaginile lui se înscriu, în momentul de față, într-un ceremonial al cărui conținut este parte din fastul unei umanități în care destinul are rol magic și în același timp recuperator de limbaj.

Acest număr este ilustrat cu lucrări ale pictorului Felix LUPU.